

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΤΟΣ Θ'

ΑΡ.109-110

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΠΑΥΛΟΥ ΓΝΕΥΤΟΥ: Τό τραγούδι τῆς σιωπῆς (ποίημα)
W. WASSILEWSKA (μετ. Π. Π.): Οὐράνιο τόξο (νουβέλλα)
ΓΛΑΥΚΟΥ ΑΛΙΘΕΡΣΗ: "Υδωρ (ποίημα)
Ν. Σ. ΒΡΑΧΙΜΗ: Ἕνα μικρὸ ὄνειρο εὐτυχίας (διήγημα)
Α. ΚΛΟΚΚΑΡΗ: Ἡ Πεντάμορφη (ποίημα)
ΝΙΚΟΥ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗ: Νέοι προσανατολισμοὶ (μελέτη)
ΑΥΡΑΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Περήφανα... (ποίημα)
ΛΟΥΣΗΣ ΛΥΜΠΟΥΡΙΔΟΥ: Χωρὶς ἀσπίδα... (ποίημα)
ΧΡ. ΛΙΒΑ: Ὁ Αὐγουστος (μελέτη)
Π. ΛΕΒΕΝΤΗ: Τὸ φτάρνισμα (μελέτη)
EZRA POUND (μετάφρ. Ν. Ἀ π η λ ι ώ τ η): Θρήνος (ποίημα)

(συνέχεια ἀπὸ μέσα)

ΚΥΠΡΟΣ 1944

ΙΟΥΛΗΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΜΕΛΕΤΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ

Έτησία συνδρομή για τὸ ἑσωτερικὸ 5 σελίνια
» » » » ἑξωτερικὸ 6 »
Κάθε τεύχος 1 σελίνι.

Διευθυντής: ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ,

Κερύνεια

Τυπογραφείο: «ΝΕΟΣ Κόσμος» Θωμᾶ Γ. Κυριακίδη

ΛΕΥΚΟΣΙΑ - ΚΥΠΡΟΣ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ: ΚΩΣΤΑ ΠΡΟΥΣΗ: Πολιτική καὶ Διανόηση.—
Κριτική; Θ. Α. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ: D. Alastos «Cyprus. Past and future».—
ΚΩΣΤΑ ΠΡΟΥΣΗ: Π. Μοδινοῦ «Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες», D. Caclamano
«Greece. A panorama», J. B. Priestley «Daylight on Saturday», «Soviet Short
Stories».—Τέχνη: Μ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗ: Ἔκθεση ζωγραφικῆς μαθητῶν Παγ-
κυπρίου Γυμνασίου.—Εἰδήσεις.—Βιβλία.—Ἀλληλογραφία.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΤΕΥΧΟΣ θὰ εἶναι

ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΟ ΓΙΑ ΤΑ ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ

ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ πρωτοβγήκαν τὰ

“ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ”

Θὰ περιέχει συνεργασία πολλῶν ἀπὸ τοὺς παλιοὺς καὶ
νέους συνεργάτες τοῦ περιοδικοῦ.

Θὰ ἐκδοθεῖ μὲ περισσότερες σελίδες καὶ σὲ περιορισμένο
ἀριθμὸ ἀντιτύπων, ἀλλὰ θὰ πωλεῖται σὲ τιμὴ μεγαλύτερη.

Κυπριακὰ Γράμματα

ΕΤΟΣ Θ'
ΑΡ. 109-110

ΛΕΥΚΟΣΙΑ (ΚΥΠΡΟΣ)

ΙΟΥΛΗΣ
ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ } 1944

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΣΙΩΠΗΣ

"Ω, σιωπή, πῶς νά σέ τραγουδήσω
Ποῦ ναῦρω λόγια ἄρμονικά με ρίμα,
Σιὸν πόνο τὸν κρυφὸ νά σέ ζητήσω ;
Σ' ἓνα ἔρημο κι' ἀραχνιασμένο μνημα ;

Δέν εἶσαι ἐσὺ ἢ ἀδερφή τοῦ 'Ονειροῦ,
'Αδέρφι κι' ἑξαδέρφι τοῦ 'Απείρου ;
'Η σιωπή ἢ κρύα
Τῆς πλάκας τοῦ μνημάτου.
Βουβὴ ἱστορία
Τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου ;

Καὶ τοῦ νεκροῦ παιδιοῦ ἢ σιωπὴ του
'Απ' τῆ στιγμῆ ποῦ βγήκεν ἢ ψυχὴ του
Δέν ἀπαντᾶ στοὺς ὄδυρμους τῆς ἄμοιρης ἐκείνης
Τῆς μάνας του, «παιδί μου, ποῦ μ' ἀφίνεις ;»

'Οἰμέ ! μεγάλοι καὶ μικροί,
Τὶ ὄμορφοι ποῦνε οἱ νεκροί !
Κι' ἀπ' ὄλους τοὺς νεκροὺς ὁ πιὸ ὠραῖος
'Ο Ναζωραῖος !

ΠΑΥΛΟΣ ΓΝΕΥΤΟΣ

'Αλεξάνδρεια 9.3.44.

('Απὸ τὴν ἀνέκδοτη συλλογὴ «Στερνοὶ δρόμοι»)

Wanda Wassilewska

Βραβείο Στάλιν 1943

ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ

[«Ἡ νουβέλλα αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία ἑνὸς οὐκρανικοῦ χωριοῦ κάτω ἀπὸ τὴ γερμανικὴ κατοχὴ—μιὰ ἱστορία ἀνθρώπινου πόνου καὶ θάρρους, καὶ τῆς ἀγρίας καὶ ἀκαμπτῆς ἀποφασιστικότητος τῶν Ρώσων χωρικῶν νὰ ὑπερασπίσων τὴ νέα τους ζωὴ καὶ ν' ἀντισταθοῦν στὸν ἐπιδρομέα μὲ κάθε θυσία. Εἶναι γραμμὴν μὲ μεγάλη συμπάθεια καὶ βαθιὰ γνώση τοῦ οὐκρανικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ οὐκρανικοῦ ὑπαίθρου. Τὸ βιβλίον σκεπάζει μιὰ περίοδον λίγων ἡμερῶν τοῦ χειμῶνα—τίς τελευταῖες μέρες τῆς γερμανικῆς κατοχῆς, πρὶν ὁ Ἐρυθρὸς Στρατὸς βαδίσει γιὰ νὰ ἐλευθερώσῃ τὸ χωριό. Ἡ ἀτμόσφαιρά του ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος εἶναι ἀνυπόφορα τεταμένη. Ἀνίκανοι νὰ σπᾶσουν τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ οἱ Γερμανοὶ, ἐντείνουσι τὴν ἤδη κτηνώδη τρομοκρατία τους κι ὀλόκληρον τὸ χωριὸ ἀντικρούζει τὴν ἐξόντωσιν. Νέοι καὶ γέροι, γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἀντιστέκουσι χωρὶς ὄπλα καὶ, ὅσο ξαίρουσι, χωρὶς ἐλπίδα ἄμεσης ἀνακούφισις. Πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἥρωες τοῦ βιβλίου εἶναι γυναῖκες. Ἀνάμεσόν τους ξεχωρίζει ἡ Ὀλένα, μιὰ ἀντάρτισσα πού γυρίζει ἀπὸ τὸ δάσος γιὰ νὰ γεννήσῃ καὶ νὰ θυσιάσῃ καὶ τὴ δικὴ τῆς ζωὴ καὶ τὴ ζωὴ τοῦ παιδιοῦ τῆς, ἀντικρούζοντας ἥρεμα τὸ θάνατον, γιὰτὶ ξαίρει πῶς, μὲ τὴ δικὴ τῆς θυσία καὶ μὲ ἀνάλογες θυσίας ἄλλων, ἡ ζωὴ θά θριαμβεύσῃ πάνω στίς σκοτεινὰς δυνάμεις τοῦ Φασισμοῦ καὶ τοῦ θανάτου.

Ἡ Βάνια Βασιλέβσκα, πού κατάγεται ἀπὸ τὴν Πολωνία, κατέχει μίαν ἀπὸ τίς πρώτες θέσεις ἀνάμεσα στοὺς νέους λογοτέχνες τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως, κ' οἱ ζωντανὲς ἀνταποκρίσεις τῆς ἀπὸ τὸ μέτωπον ὅπου ὑπηρετῆσε, τὴν ἔκαναν ἀνώτερον ἀξίωματικόν τοῦ Ἐρυθροῦ Στρατοῦ.»

Μὲ τὸ ἔργον τῆς «Οὐράνιον Τόξον» κέρδισε τὸ βραβεῖον Στάλιν 1943 γιὰ τὴ λογοτεχνία, τὸ σπουδαιότερον λογοτεχνικόν βραβεῖον στὴ Ρωσία. Τὸ ἔργον αὐτὸ μεταφράστηκε, ἀγγλικά καὶ γαλλικά καὶ στίς γλώσσας μερικῶν ἀπὸ τοὺς λαοὺς τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως.

Παρακάτω δημοσιεύουμε ἕνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔργου.]

Ἡ μιὰ στράτα πῆγαινε ἀπὸ τὴν Ἀνατολὴν στὴ Δύση, κ' ἡ ἄλλη ἀπὸ τὸ Βορρᾶ στὸ Νότον.

Τὸ χωριὸν ἄπλωνόταν πάνω σ' ἕνα βουναλάκι στὴ διασταύρωσιν τῶν δυῶν δρόμων. Σειρὲς μικρῶν σπιτιῶν συμαζεμένων καὶ στίς δυο μεριὰς τῶν δρόμων, σχηματίζανε ἕνα σταυρὸν καὶ στὸ κέντρον τοῦ σταυροῦ ὕψωνόταν, σὲ μιὰ μικρὴν πλατεία, τὸ κωδωνοστάσιον.

Στὰ πόδια τοῦ λόφου, ἕνα ποταμάκι παρασύροντας χιόνιν καὶ κομματάκια πάγου, ἔτρεχε μέσα σὲ μιὰ μικρὴν χαράδραν. Ἀπὸ τόπον σὲ τόπον τὸ νερὸν τρυποῦσε τὸ γαλάζιον στρώμα τοῦ πάγου.

Μιὰ γυναῖκα βγῆκε ἀπὸ ἕνα σπιτάκι. Κρατοῦσε ἕνα μαστοῦν ὅπου δυὸ κουβάδες σεῖοντανε ρυθμικά μὲ τὸ βάδιμά της· κατέβηκε προσεκτικὰ τὴν ὀλισθηρὴν πλευρὰ ὡς τὰ πόδια τοῦ λόφου. Σὰν ἔφτασε στὸ ποταμάκι ἔβαλε κάτω τοὺς κουβάδες τῆς καὶ κοίταξε τριγύρω της. Κανένας δὲν φαίνονταν. Τὰ σπιτάκια ἦτανε σιωπηλά.

πνιγμένα κάτω από τὸ χιόνι. Ἐσταμάτησε κ' ἔριξε μιὰν ἀνήσυχη ματιὰ πρὸς τὸ χωριό, κ' ὕστερα ἀκολούθησε σιγὰ σιγὰ τὴν πλευρὰ τοῦ αὐλακιοῦ ἀφήνοντας τοὺς κουβάδες πίσω της πάνω στὸν πλάγο.

Τὸ ποτάμι στριφογυρνοῦσε σ'ένα πιὸ πλατὺ ἀνοιγμα περιτριγυρισμένο ἀπὸ πυκνοὺς θάμνους πού μόνο ἡ κορυφή τους ξεμυτοῦσε ἀπὸ τὸ παχὺ στρώμα τοῦ χιονιοῦ. Ἡ γυναίκα λοξοδρόμησε καὶ πήρε κάτι ἴχνη πού μόλις φαινόταν καὶ πού χανόντουσαν μέσα στοὺς θάμνους. Οἱ παγωμένοι θάμνοι θροοῦσαν γύρω της καὶ τὴν ἐμπόδιζαν νὰ προχωρήσει. Μυτερά κλωνάρια καυκαλισμένα μὲ πάχνη κάτω ἀπὸ χνουδωτὸ χιόνι πού τὰ σκέπαζε, τῆς μαστίγωναν τὸ πρόσωπο καὶ ἔπρεπε νὰ τὰ ἀπομακρύνει καὶ μὲ τὰ δυὸ της χέρια.

Ἄξαφνα τὸ ἴχνη σταμάτησαν. Ἡ γυναίκα σταμάτησε καὶ κόλλησε τὰ γιαλλωμένα της βλέμματα ἴσια μπροστά της.

Σ' αὐτὸ τὸ μέρος τὸ ἔδαφος ἦταν ἀνασκαμένο, κομμένο ἀπὸ χαντάκια, ὑψωνόταν σὲ λόφους καὶ λίγοι θάμνοι ξεφύτρωναν ἐδῶ κ' ἐκεῖ. Ἀλλὰ αὐτὴ δὲν κοίταζε οὔτε τοὺς λοφίσκους τοὺς σκεπασμένους μὲ χιόνι, οὔτε τοὺς θάμνους τοὺς στιγματισμένους μὲ κόκκινα μούρα πού εἶχαν μείνει ἀπὸ τὸ φθινόπωρο.

Ἀτένιζε τὸ μέρος πού μποροῦσε νὰ δεῖ κανένας κάτω ἀπὸ τὸ ἄσπρο στρώμα ἀόριστα ζοφερὰ σχήματα. Μέσα σὲ μιὰ κοιλότητα ἔνας σωρὸς ροῦχα βρισκόταν καὶ ὑπολείμματα σκουριασμένου σιδήρου μαυρίζανε τὴ γαλάζια λευκότητα τοῦ χιονιοῦ.

Ἐκαμε μερικά βήματα καὶ γονάτισε σιγὰ σιγὰ. Ἦταν ξαπλωμένος ἐκεῖ ὀλόγυμνος, μακρὺς, μακρὺς, κ' ὅμως φαινόταν πιὸ μικρὸς, πολὺ πιὸ μικρὸς πεθαμένος παρά ὅταν ἦταν ζωντανός. Τὸ πρόσωπό του σὰν νάτανε λαξευμένο πάνω σ'ένα κομμάτι ἔβενο. Ἀκολουθοῦσε μὲ τὰ μάτια αὐτὸ τὸ πρόσωπο τοῦ ὁποῖου ὅλα τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἦταν γνωστὰ ὡς τὴν παραμικρὴ ρυτίδα, καὶ πού τῆς φαινόταν τόσο παράξενο τώρα μὲ τὰ ξερὰ παγωμένα του χεῖλη, τὴν ἀκρωτηριασμένη του μύτη, τὰ κλειστά του βλέφαρα, τὴν μαρμάρινή του ἡρεμία.

Εἶχε μιὰν ἀνοιχτὴ τρύπα στὴ μιὰ μεριά τῆς κεφαλῆς, καὶ ζωντανὸ κόκκινο πηχτὸ αἷμα, σὰν ἄλικο σημάδι περικύκλωνε τὴν πληγή.

Ἦξαιρε ὅτι αὐτὴ ἡ πληγὴ δὲν τὸν εἶχε σκοτώσει ἀμέσως. Θὰ ἦτανε ἀκόμα ζωντανός ὅταν τὸν εἶχαν γυμνώσει, ζωντανός, ἡ τουλάχιστον ἀκόμη ζεστός. Δὲν ἦταν ὁ θάνατος, ἀλλὰ τὰ χέρια τῶν συλητῶν πού τοῦ εἶχαν ἀπλώσει τὰ πόδια καὶ τοῦ εἶχαν βάλει τὰ χέρια στὰ πλευρά. Τὴν ἡμέρα τῆς μάχης πού εἶχε σκοτωθεῖ, ἦτανε μιὰ φοβερὴ παγωνιά, μιὰ παγωνιά ἀπὸ κείνες πού παραλύουν καὶ ἀπολιθώνουν τὰ πτώματα στὴ στιγμή. Ἐκείνη, τὴν ἡμέρα δὲ θὰ μποροῦσε κανένας ν' ἀποσπάσει τίποτε ἀπὸ τοὺς πεθαμένους. Κι ὅμως τοῦ εἶχαν πιάσει, κάθε τι, τὴν καπὸτα του, τὰ παπούτσια του, τὰ παντελόνια, ἀκόμη καὶ τίς κάλτσες του· δὲν τοῦ εἶχαν ἀφήσει ἄλλο ἀπὸ τὸ πουκάμισο του καὶ τὸ γαλάζιο του σῶβρακο, τὰ ὁποῖα συγχωνευθήκανε τόσο καλά μὲ τὸ σῶμα του πού θάλεγε

κανέννας διτι ἦσαν σημάδια γαλάζιας κιμωλίας πάνω σὲ μαῦρο ξύλο. Ἀντίθετα πρὸς τὸ μαυρισμένο πρόσωπο, τὰ γυμνά του πόδια ἦσαν ἄσπρα, εἶχον μὴν ἀφύσικη ἄσπρδα κιμωλίας.

Ἐνα πόδι του εἶχε σκάσει ἀπὸ τὸ κρῦο καὶ ἡ νεκρὴ σάρκα εἶχε σχισθεῖ σὰν μισοσόλα παπουτσιοῦ ἀφήνοντας τὸ κόκκαλο νὰ φαίνεται.

Ἡ γυναίκα τέντωσε τὸ χέρι της μὲ προφύλαξι, ἄγγιξε τὸν ὦμο τοῦ νεκροῦ, ψηλάφισε τὸ τραχὺ ὕφασμα τοῦ πουκαμίσου κι' αἰστάνθηκε τὴν ἀκαμψία τοῦ πτώματος ἀπο κάτω ...

— Παιδί μου...

Δὲν ἐκλόψε. Κοίταξε μὲ ξηρά μάτια, εἰσδύοντας σ' ὄλες αὐτὲς τίς λεπτομέρειες: τὸ πρόσωπο τοῦ γιοῦ της μαῦρο σὰν σίδερο, τὴν τρύπα ἀπὸ τὸ βόλι μέσα στὸν κρόταφο, τὸ σχισμένο πόδι, τὰ παραμορφωμένα δάχτυλα πού οἱ σπασμοὶ τὰ εἶχαν μεταβάλει σὲ στρημμένες τσιμπιδες πού αὐλακῶνανε τὸ χιόνι.

Ξεσήκωσε γρήγορα τὸ χιόνι πού σκέπαζε τὰ καστανὰ μαλιὰ τοῦ νεκροῦ. Λίγα μαλιὰ διεσταύρωναν τὸ μέτωπο του. Δὲν εἶχε τὸ κουράγιο νάγγισει τίς ἄκρες τῶν μαλιῶν πού ἦσαν κολλημένα στὰ χεῖλη τῆς πληγῆς καὶ πού εἶχαν πῆξει μὲ τὸ αἷμα.

Κάθε φορὰ πού ἐρχόταν σ' αὐτὸ τὸ μέρος, ἤθελε νὰ παραμερίσει τὰ λίγα μαλλιὰ, μὰ πάλι δὲν τολμοῦσε νὰ τάγγισει σὰν νὰ φοβόταν διτι μὲ τὸ ἄγγιγμα θᾶκανε κακὸ στὸ νεκρὸ, κ' ἴσως νὰ ξανάνοιγε ἡ πληγή.

— Γιγιέ μου!...

Τὰ ξερά της χεῖλη μουρμούριζαν ἀσυνειδήτως αὐτὰ τὰ λόγια μὲ τὴν ἐλπίδα διτι θὰ τᾶκουε καὶ θὰ σῆκωνε τὰ βαριὰ μαῦρα του βλέφαρα κολλώντας πάνω της τὰ ἀγαπημένα του γκριζὰ μάτια.

Γονάτισε χωρὶς νὰ κινηθεῖ ἀπὸ τὴ θέση της, μὲ τὰ μάτια κολλημένα πάνω στὸ σκοτεινὸ πρόσωπο, ἀναισθητὴ στὸ κρῦο καὶ τὴ στιγμιαία παραλυσία πού κυρίευε τὰ γόνατα της. Κοίταξε.

Ἐνας κόρακας πέταξε ἀπὸ ἕνα δένδρο πού ἔγερνε πάνω ἀπὸ τὴ χαράδρα. Κτύπησε βαριὰ τὰ φτερά, ἔγραψε ἕνα κύκλο καὶ κάθησε πάνω σ' ἕνα σωρὸ κουρέλια, κάτω ἀπὸ τοὺς θάμνους. Ἐγυρε τὴν κεφαλὴ κι' ἐξέτασε γιὰ λίγα λεπτὰ τὰ τρυπημένα ἀπὸ τίς σφαῖρες ροῦχα, μουντζυρωμένα μὲ κόκκινες κηλίδες αἵματος. Ἀκίνητος γιὰ μιὰ στιγμή καὶ σὰν βυθισμένος στὶς σκέψεις του, ἐκτύπησε ἀπὸτομα μὲ τὸ ραμφος του κι' ἀκούστηκε ἕνας ξηρὸς ἦχος σὰν τὸ ράμφισμα τοῦ δρυοκολάπτη. Τὸ κρῦο εἶχε κάμει τὴ δουλειὰ του. Κάθε τι πού εἶχε ἐγκαταλειφθεῖ ἐδῶ κ' ἕνα μῆνα μετεβλήθη σὲ πέτρα.

Ἡ γυναίκα ξύπνησε ἀπὸ τὴ νάρκη της.

— Σσσς!...

Ὁ κόρακας σηκώθηκε σιγὰ καὶ κάθησε πάλι δίπλα σ' ἕνα ἀνθρώπινο σχῆμα μισοθαμένο μέσα στὸ χιόνι.

— Σσσς!

Ἡ γυναίκα ἔπιασε ἓνα κουβάρι σκληρὸ χιόνι καὶ τὸ πέταξε τοῦ πουλιοῦ κι' αὐτὸ ἔφυγε πηδηχτό· κατόπι ξαναπῆγε καὶ κούρνιασε σιγὰ σιγὰ πάνω στὸ δέντρο. Ἡ γυναίκα σηκώθηκε, κοίταξε ἀκόμη μιὰ φορά τὸ γυιό της, κι' ὕστερα ἀκολουθώντας τὰ ἴχνη ἔφθασε στὸ ποταμάκι.

Γέμισε τοὺς κουβάδες της ἀπὸ τὴν τρύπα ποῦχαν κάμει μέσα στὸν πάγο κι' ἀνέβηκε τὸ λόφο ἀργὰ ἀργὰ, καμπουριασμένη ἀπὸ τὸ βάρος ποῦ κρατοῦσε.

Ὁ ἥλιος ἦτανε πιὸ ψηλὰ τώρα, κι' ὁμως ἔκαμνε ἀκόμη κρύο. Ἡ ἔχταση τοῦ χιονιοῦ τῆς φαινόταν ὅλη γαλάζια καὶ διερωτῶτο ἂν δὲν εἶχε κρατήσει μέσα στὰ μάτια της τὸ δηλητήριο ἐκείνου τοῦ ἄλλου γαλάζιου, τοῦ γαλάζιου τοῦ παγωμένου ὑφάσματος ποῦ εἶχε γίνεи ἓνα μὲ τις κατάσπρες γάμπες τοῦ πώματος τοῦ γιοῦ της.

Ἐνας σκοπὸς ποῦτρεμε ἀπὸ τὸ κρύο, κτυποῦσε τὰ πόδια μπροστὰ στὸ σπιτάκι της. Πηδοῦσε ἀπὸ τόνα πόδι στ' ἄλλο ταραζώντας τοὺς ὤμους του, ἔβαζε τὰ χέρια του κάτω στὶς μασχάλες, κατόπι ἔτριβε τὰ μάγουλα τοῦ μὲ τὰ νερκωμένα του δάχτυλα.

Τὸ ἄσπλαχνο ψῦχος περνοῦσε τὰ τρυπημένα του παπούτσια καὶ τὴ σταχτοπράσινη καλοκαιρινή του καπότα, τοῦ δάγκανε τὰ δάχτυλα, τοῦ τοιμποῦσε τὰ μάτια.

Ὁ σκοπὸς ἐξέτασε τὴ γυναίκα ἀπὸ κοντὰ· κι' ὁμως τὴ γνώριζε καλά τὴ Fedossya Kranchuck, τὴν εἶχε γνωρίσει ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ποῦ ἡ μονὰς του εἶχε πάρει τὸ χωριό. Πέρασε χωρὶς νὰ τὸν προσέξει καθόλου. Ἡ πόρτα ἔτριξε κι' ἓνα νέφος καπνοῦ ἔφυγε πρὸς τὴ βεράντα. Μιὰ δύστροπη φωνὴ ἔφώναξε:— «Ποῦ ἦσουνα τόσην ὥρα; Τί ἰδέα νὰ μὲ κάμεις νὰ σὲ περιμένω ἔτσι!»

Ἡ Fedossya δὲν ἀπάντησε. Δάγκωσε τὰ χεῖλη της γιὰ νὰ κρατήσῃ μιὰν ἀπάντηση ποῦ ἐκαίγειτὸ νὰ τὴν πεῖ. Προχώρησε πρὸς τὴ σόπα, ἔχυσε τὸ νερὸ μέσα σ' ἓνα λαβέζι ποῦτανε πάνω στὴ φωτιά, καὶ ξανάνιωσε τὴ φωτιά ποῦτανε ἔτοιμη νὰ σβύσει.

— Δώσε μου ἓνα ποτήρι νερό... Διψῶ...

— Ὁ κουβάς εἶναι γεμάτος· πᾶρε μόνη σου, ἀπάντησε ξερὰ ἡ Fedossya.

Ἡ ἄλλη γυναίκα λυσσασμένη ἀπὸ θυμὸ γύρισε πλευρὸ κάτω ἀπὸ τὸ πούπουλο.

— Περίμενε ὡσότου ἐπιστρέψῃ ὁ ἄντρας μου... θὰ τοῦ πῶ...

Ἡ Fedossya ἐσήκωσε τοὺς ὤμους... «ὁ ἄντρας μου» τώρα... Κι' ἀκόμη τί θὰ δοῦμε!

Ἄρχισε νὰ στιβάζει κι' ἄλλα ξηρὰ ξύλα πάνω στὴ φωτιά ἀπορώντας γιὰ τὴν, τὴ Fedossya Kranchuck τὴν εἶχε τόσο χτυπήσει ἡ τύχη! — Ὑπῆρχανε 30 σπιτάκια μέσα στὸ χωριὸ καὶ ἀπὸ κάθε σπιτάκι ἓνας τοῦλάχιστο ἄνδρας εἶχε φύγει γιὰ νὰ πολεμήσῃ. Κι' ἀπ' ὅλους αὐτοὺς μόνο ὁ γυιὸς της ἦτανε ξαπλωμένος μέσα στὴ χαρά-

δρα κοντά στο ποτάμι, γιατί οί Γερμανοί είχαν απαγορέψει νά θάψουν τούς νεκρούς. Ἐμεινε ἐκεῖ στο χιόνι ἕνα ὀλόκληρο μήνα, καί τὸ κρύο εἶχε μεταβάλει τὸ πρόσωπό του σὲ ὄγκο μαυρισμένου σιδήρου, εἶχε σχίσει τὰ πόδια του σὰν νάτανε ἀπὸ ξύλο, εἶχε κάμει μπλέ τὰ δάχτυλά του. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὑπῆρχαν κ' ἄλλα πτώματα, ἀλλὰ δὲν ἦσαν οὔτε τὰ παιδιά, οὔτε τ' ἀδέρφια, οὔτε οἱ σύζυγοι τῶν χωριανῶν. Ἡ μοῖρα θέλησε ὁ γιός της μόνο νά σκοτωθεῖ ἐκεῖ, κοντὰ στο χωριὸ πού γεννήθηκε, μόλις 200 βήματα ἀπὸ τὸ σπίτι ποῦ ἔχει δει τὸν ἥλιο.

Ἡ τύχη μόνον αὐτὴν εἶχε διαλέξει νά βλέπει τούς πεινασμένους κόρακες νά κάμουν βόλτες πάνω ἀπὸ τὸ ἄταφο πῶμα τοῦ γιοῦ της. Καί πάνω ἀπ' ὄλα, σὰν νάθελε στ' ἀλήθεια νά τὴν εἰρωνευτεῖ ἡ τύχη, αὐτὸς ὁ γερμανὸς ἀξιωματικὸς εἶχε διαλέξει τὸ σπίτι της γιὰ νά πάει νά κάτσει μὲ τὴν προσωρινὴ τοῦ γυναῖκα! Τοῦλάχιστο νάτανε μιὰ γερμανίδα, φερμένη ἀπὸ μακριά, μιὰ ξένη πού νὸ μιλοῦσε μιὰ ἄλλη γλῶσσα, ἐχθρική καὶ μισητὴ ὅπως ὄλοι αὐτοὶ οἱ γερμανοὶ μὲ τὲς πράσινες στολές. Γιατὶ ἔπρεπε νάτανε μιὰ κόρη ἀπὸ τὸν τόπο, πού πουλήθηκε γιὰ ἕνα ζευγάρι μεταξωτὲς κάλτσες, καί μιὰ μπουκάλα γαλλικὸ κρασί, μιὰ προδότισσα πού πρόδωσε τούς δικούς της, ἀκόμα καί τὸν ἄντρα της, ἀξιωματικὸ τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ, πού πρόδωσε ὄλα αὐτὰ τὰ παληκάρια ποῦτανε ξαπλωμένα στὴ χαράδρα.... μιὰ χυδαία πού εἶχε πωλήσει τὸ κάθε τι;

Ἡ καρδιά τῆς Fedossya γέμισε ἀηδία στὴ σκέψη αὐτῆς τῆς βρωμιάρας πού ἔστεγάζετο ἐδῶ, κάτω ἀπὸ τὴ στέγην της, πού κυλιότανε πάνω στο πούπουλένιο της στρώμα, πού τῆς ἔδινε διαταγές, καί ἔκανε τὴν κυρία μέσα στο δικό της σπίτι. Κι' αὐτὴ ἡ παλιογυναῖκα δὲν ντρεπότανε καθόλου! σὲ κοίταζε ἴσια μέσ' τὰ μάτια, καί ποτὲ δὲν κοκίνιζε σὰν σὲ συναντοῦσε: τὸ ἐναντίο αὐτῆ κορδωνότανε σὰν περήφανη κὸτα κι' ἀπαιτοῦσε νά τὴν ὑπηρετήσουνε.

— «Περίμενε!...Περίμενε!» ψιθύριζε ἡ Fedossya σκουμμένη πάνω στὴ φωτιά πού τρεμόσβυνε χωρὶς νά προσέχει στίς φοβέρες πού ρχόντανε ἀπὸ τὴν κρεβατοκάμαρη. «Θά ρθεῖ κι' ἡ σειρά σου, μικρὴ μου...αὐτὸ εἶνε τόσο σίγουρο ὅσο σοῦ τὸ λέω... θά καταραστεῖς 100 φορές τὴν ἡμέρα πού γεννήθηκες!»

(Μετάφραση ἀπὸ τὸ Γαλλικὸ τῆς Π. Π.)

Υ Δ Ω Ρ

«Θαλήτα πρώτον πάντων φασίν ἀρχὴν ὑπο
στήσασθαι τὸ ὕδωρ· ἐξ αὐτοῦ γὰρ εἶναι
τὰ πάντα καὶ εἰς αὐτὸ χωρεῖν.»

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΣ

᾽Ω μυστικὴ βαθεῖά μου ἀγάπη· τ᾽άστρα
τὸ μέτωπό τους σκύβοντας σὲ ἀγγίζουν
καὶ τὰ ὄνειρα προβάλλουν στὸ βυθὸ σου!

Νερά γλυκὰ πού ρέουν σάν ἀηδόνια·
ὁ λογισμὸς ποῦναι ὄνειρο· τοῦ δάσους
ψιθυρισμὸς, δροσιά τοῦ φλοίσβου, δέηση
λυγμικὴ σὲ ἡδονόπαθα φεγγάρια·
᾽ὦ μυστικὴ μου ἀγάπη, ὁ ἐρχομὸς σου!

᾽Απόκοσμη κορφή λατρείας καὶ πόνου.
Τὰ χέρια ἀνασηκώνω καὶ λυγίζω
τὰ γόνατα· καὶ σὲ ὀπτασία προβαίνου
μελλοῦμενοι καιροί, χαμένοι κόσμοι.
Καὶ στέκω ἀπαρασάλευτο σημάδι
πού καθορίζει τὸ ἄπειρο τοῦ Χρόνου.
Καὶ συναντιοῦνται στὸ κορμί μου οἱ αἰῶνες
μὲ ὄλα τὰ ἐφήμερα· σκοτάδι κ' ἥλιος·
σπασμοί, λήθαργος, κίνηση κι ἀδράνεια·
οἱ ἀστερισμοὶ κι ὁ ζόφος τοῦ θανάτου!

Πρῶτο στοιχεῖο κ' ἐλεύτερο τοῦ κόσμου!

Μὲ τί κρυφὸ ἀνατρίχιασμα, ἀπ' τὸν ὕπνο
τὸν ἀνεργο—ποιὰ μάγια σὲ ξυπνήσαν;
Κι ὁ δαίδαλος ἀνοίχτη τῆς πορείας σου,
καὶ τῆς τυφλῆς ὀρμῆς ἢ ἀφοσίωσής σου,
ὀρμὴ γιὰ δημιουργία, γι ἀγάπη κ' ἥλιο,
ἀπ' τὰ ἔγκατα τῆς γῆς ἦρθε κ' ἐστάθη
μετέωρο φωτεινὸ τῆς χρυσοῦς δύσης
ὑπόσχεση εὐτυχίας, χαρᾶς, καὶ δόξας,
ξεδίψασμα τῶν Θεῶν καὶ τῶν Ἀνθρώπων!

᾽Απλὸ νερό, πού σάν ἀγίασμα πίνω.
Κῶμα, πού ὁ στοχασμὸς πνίγεται ἐντός σου.

Καθὼς παιδάκι, ἀνάμελα — ἴδια τώρα—
πού ὠψώνομουν στὸ φῶς κ' ἔπεφτα μέσα,
κι ὄλα συμβατικά φαινόταν κι ἄθλια
ἐξὸν ὁ μυστικὸς βυθός, κι ὁ κόσμος
τῆς γαλάζιας καμπύλης, κι ὁ ρυθμὸς σου—
καὶ χάνοντας τὴν αἴσθηση ἔλεα:

— Ἄς ἔρθει

τώρα ὁ ἀφανισμός μου, νάντιλάμψεις
 μέσ στους φωσφορισμούς σου! — τὰ ἴδια τώρα,
 ὦ μυστική βαθειά μου ἀγάπη — ἄς ἔρθει
 ὁ θάνατος, μ' ἐρωτική πορφύρα!

Σὲ γνώριζα προτοῦ ὁ πανάρχαιος Μῦθος
 μὲ τὸ χρυσὸ ἄστραμματὸ του, ἀγαλματώσει
 τὸ σύμβολό σου, κίνδαλμα τῶν αἰώνων
 στὴ μνήμη τῶν ἀνθρώπων τὸ ἀνυψώσει —
 ὦ αὐγὴ γαλάζια τῆς Ἀναδυομένης!
 Σὲ γνώριζα προτοῦ ζεστοβολήσει
 τὰ μέλη ὁ γλυκασμός, καὶ πυρὸ τάνθος
 τῆς ἤβης θεοτικά σὲ ἀναζητήσει
 μὲ βία, λήθη, σπασμούς μικρῶν θανάτων!
 Προτοῦ κ' ἡ ἐπιλογή τῆς τέλει πείρας
 κ' οἱ ἐκλεχτικές συγγένειες νὰ ἐρεθίσουν
 τὰ κύτταρα! Προτοῦ καὶ τῆς Διοτίμας
 ὁ λόγος νάκουστεῖ ὀλοκληρωμένος!
 Προτοῦ τὸ πλάσμα τοῦ Ποιητῆ νάστράψει
 στὰ μεθυσμένα κ' ἐκπληχτά μου μάτια!
 Προτοῦ νάρθρώσω λέξη! Προτοῦ ἀγγίξω
 τὴ ρῶγα τοῦ μαστοῦ γιὰ νὰ θηλάσω
 σὲ γνώριζα!

Στὸ πατρικό μου σπέρμα
 κ' ἐνῆα φεγγάρια στὴν ὑγρὴ καμπύλη
 τῆς ἁγίας μήτρας, πού τὸ φέγγος τοῦ ἡλίου
 δὲν ἔφτανε καὶ δὲν ὑπαρχε τι ἄλλο
 παρὰ ἡ εὐδαιμονία τῆς ὕλης — τότε
 σχῆμα ρυθμοῦ, μετροῦσα τὸ ρυθμό σου,
 τὸ ρυθμό σου πού κυβερνᾷ τὸ Σόμπα,
 ὦ θεῖα Μορφή καὶ μυστικὴ μου ἀγάπη!

Κοντά σου, μοῦ ἀναπλάθει ἡ φαντασία
 νέα μορφικὰ σχήματα, κι ἀπλώνω
 τὴ σκέψη μου καὶ τὴν ὑπόστασή μου
 ἔξω ἀπὸ κάθε τι ὄριο — σὰν ἐσένα
 μητέρα θάλασσα, πού ξεχειλίζει
 τὴ γῆ καὶ τοὺς ὀρίζοντες!

Ὁ κόσμος
 καὶ τὸνειρο εἶναι ἀπλά. Σὰν τὸ καθάριο
 νερό, μέσ στοῦ κρυστάλλινου ποτηρι.
 Τὸ ἀγνὸ δροσιστικὸ νερὸ πού πίνει
 καὶ ξεδιψᾷ ὁ Ἄνθρωπος τῶν αἰώνων.

Ὁ κόσμος εἶναι ἀπλὸς σὰ φαντασία.

Ὅλα εἶναι ἀπλά κι ὠραία, σὰν Ἐσένα!

ΕΝΑ ΜΙΚΡΟ ΟΝΕΙΡΟ ΕΥΤΥΧΙΑΣ

"Αφησε πέρσι, λέει, τὸ σχολεῖο καὶ μοῦ διηγήθηκε μικρές, πολὺ σύντομες, μαθητικὲς ἱστορίες. Αὐριο θὰ μοῦ φέρει τὸ album της. "Εκεῖ μέσα εἶνε ὄλες οἱ φίλες, οἱ φίλοι καὶ οἱ δασκάλοι καὶ Σέργιε, κύριε Σέργιε, θὰ γελάσεις πολὺ—διηγόντουσαν τὰ λευκὰ χέρια της. "Ἡ ζωὴ ἔτσι εἶνε, μικροεπεισόδια τὰ ὁποῖα σὲ λίγο χάνουν κάθε ἔχνος ἀλληλοεξάρτησης. "Ὅταν τὰ ξαναθυμᾶσαι ὕστερα ἀπορεῖς. "Ἦταν ἓνα ὄνειρο; "Ἡ μήπως εἶνε ἓνα ὄνειρο ἢ ζωὴ! "Ἔτσι ἔλεγαν τὰ χέρια της.

Βέβαια ἀπέφευγα νὰ σκέφτομαι, ἀκόμη καὶ νὰ καταλαμβαίνω. "Ακουα. "Ἔτσι ἐπρόσταζαν τὰ χέρια της. Δὲν ἐσυλλογίστηκα ἀκόμη ἂν ἐγὼ ἤμουνα ὁ Σέργιος καὶ τὰ πράγματα πῆγαιναν τόσο καλά. Μόνο κάτι πρόβαλε λίγο σὰν ἀπορία. «Τί πρόκειται νὰ γίνει ὕστερα; Ναι, ὕστερα μικροῦλλα μου; Θὰ ἐξακολουθήσεις νὰ διηγίεσαι μικρές, πολὺ σύντομες, μαθητικὲς ἱστορίες;»

"Ἐχει ἓνα πρόσωπο ἤσυχο. Δὲ φαίνεται νὰ ἔχει ποτὲ διερωτηθεῖ καὶ ἡ ἀμφιβολία στέκεται τόσο μακριὰ ἀκόμη πού δὲν τὴν προσέχεις. Μοῦ ἀρέσουν ἀκόμη τὰ μάτια της. Κυτοῦν χωρὶς νὰ ἐπιτρέπουν ἐρωτήσεις, χωρὶς νὰ προδίδουν καμιὰ γνώση. Εὐλογημένη ἢ ἄγνοια πού συνοδεύει τὸν ὕπνο της! Εὐλογημένο τὸ κρεβάτι πού τῆς ἔτοιμάζει τὸν ἀγνὸ τῆς ὕπνο! Εὐλογημένος ὁ Θεὸς πού ἄφησε τὴν καλοσύνη του νὰ τῆ χαρίσει σ' αὐτὸν τὸν κόσμο. "Ὅταν τῆ βλέπω νὰ ξεμακραίνει μεσ' τὸ θαμπὸ φῶς, εἶνε μιὰ ἱκεσία, φαντάζομαι, πού ἀπευθύνει ἢ ταλαιπωρημένη μου προσπάθεια πρὸς τὸ ἀνέκφραστο ἰδεώδη πού τόσο βασάνισαν μὲ τὴν ἄλυτη σιωπὴ τους τὴν ἐπιθυμία καὶ τὸ μυαλό μου. Καὶ γιὰ πολλή ὥρα μὲ συνοδεύει ἡ παρουσία της καὶ μὲ προστατεύει μὲ τὴν ἄγνοια της. Πόσο εὐχάριστο πού εἶνε τὸ ταξίδι μὲ τὴ συντροφιά της.

Δὲ ξέρω κἄν τὸνομά της. Κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος τῆ σκέφτομε κάτι χωρὶς ὄνομα. Μιὰ μεταφυσικὴ μορφή ἐξαγνισμένη πού ἤρθε νὰ μὲ ἀπαντήσει μέσα σ' αὐτὸ τὸν κόσμο καὶ ὀδηγώντας με στὸ καταφύγιο μιᾶς προστατευτικῆς εἰμαρμένης νὰ μὲ προετοιμάσει γιὰ τὴ ζωὴ τὴν ἄλλη, τὴν ἀτέλειωτη, τὴν ἀγέραστη καὶ τὴν ὠραία.

«Λοιπὸ, μοῦ λέει, κουράζεσαι κύριε Σέργιε. . . . "Α! ᾶ! ᾶ! μὴ μοῦ πεις, σὲ παρακαλῶ, τί σὲ βασανίζει. "Ὅμως πόσο θελκτικὸς πού εἶσαι ἔτσι κουρασμένος! Ζῆς μέσα σ'ένα κουρασμένο διανοητικὸ φόντο αὐταπάρνησης. Φαντάζομαι ν' ἀρέσεις πολὺ τοποθετημένος μέσα σ' αὐτὸ τὸ φόντο. Θὰ εὐχαριστηθῶ πολὺ. Μὴ μὲ πάρεις γιὰ μικρὴ, κύριε Σέργιε! "Ἦρθα ἀπόψε μαζύ σου γιὰ νὰ καθίσω πλάι στὴν ἱστορία πού πλέκεται γύρω σου. Βλέπεις δὲν εἶμαι μικρὴ. Κάτι σὰν ἓνα μεγάλο παραμῦθι, πού ὄλο καὶ ἐξακολουθεῖ χωρὶς νὰ τε-

λειώνει, γιατί εἶνε ἓνα ζήτημα ἄλυτο ἢ ἱστορία του. Στὸ σχολεῖο κάποιες νύχτες ἔπαιζα πιάνο ὀλομόναχη γιὰ νὰ μὲ λυπηθοῦν οἱ ἀναμνήσεις καὶ νὰ μοῦ κρατήσουν συντροφιά. Κάτι ἀναμνήσεις ποῦ ἀπέχτησα πρὶ ζήσω, θαρρῶ, κάτι παρόμοιο ποῦ συμβαίνει ὅταν κάθουμαι πλάι σου. Δὲν ξέρω ἂν ἐξηγοῦμαι, ὅμως δὲ μπορῶ καλλιτερα. Πότε θὰ μὲ πᾶεις στὸν πύργο σου; Βέβαια πρέπει νὰ ἔχεις ἓναν ἀπέραντο πύργο μέσα σὲ κάποια μοναξιά. Θὰ πᾶμε γιὰ νὰ προσευχηθοῦμε. Πιστεύω στοὺς προγόνους μου· ἐσύ; Στὸν ἑαυτό σου; Θὰ εἶνε πολὺ σκληρόν. "Ὀχι, σὲ παρακαλῶ, κύριε Σέργιε. Πιθανὸ νὰ μὴ πιστεῦεις πουθενά.»

Καὶ ὕστερα ἀπότομα.

«Νομίζω ὅτι ἔκανα λάθος. Εἶμαι πολὺ μελαγχολική, ἴσως ὅπως ἐσύ. Ἴσως ἀπαισιόδοξη ἀπὸ τὴν ὥρα ποῦ μὲ νανούριζε ἡ μητέρα μου μέσα στὴν ἀγκαλιά της ὅσο θερμὴ καὶ νὰ ἦταν. Ἴσως νὰ ἔχω ἀκούσει κι' ἐγὼ τὴν ἴδια μουσικὴ τῆς νύχτας σκοτωμένη ἀπὸ τὴν ἀπόσταση. Τραβᾷ τὴν ψυχὴ ἀπὸ τὰ μαλιά. Ἐπιμένει νὰ τὴν πάρει μαζὺ της στὴν ἀντιπέρα ὄχθη. 'Ποιὰ ὄχθη' ρωτᾷς. 'Ἀλλὰ δὲν ὑπάρχει διευκρίνισις. 'Στὴν ἀντιπέρα. Στὴν ἀντιπέρα' ἀκούεις μόνο. Τὸ ἴδιο φωνάζουν ἓνα βουνό, ἓνα δέντρο, μιὰ μορφή. Νομίζω ὅτι σὲ ξέρω ἀπὸ χρόνια. Πᾶω νὰ πιστέψω ὅτι οἱ ψυχές μας κάποτε ἐλεύθερα στοιχεῖα κάπου ἀντάμωσαν.»

«Οἱ φλογισμένες μας σκέψεις ἀντάμωσαν πάνω στοὺς ἴδιους ἀμαρτωλοὺς λογισμοὺς» εἶπα καὶ ἀσυναίσθητα μὲ κατέλαβε μιὰ ἀδεξιότης πολὺ ἔκδηλη. Ἐκείνη ὅμως μὲ διόρθωσε μὲ μιὰ φυσικὴ εὐχέρεια μεγάλη.

«Ὑπάρχουν τέτοια πράγματα — λέει — ὑπάρχουν ἀμαρτωλές σκέψεις ἢ ἀπαγορευμένοι λογισμοί; "Α! Μπᾶ Σέργιε! Ἡ ζωὴ εἶνε ὅπως τὸ χαμόγελο τοῦ παιδιοῦ. Ξεσπᾷ ἢ σταματᾷ ἀπὸ μιὰ ἀθάνα ἐσωτερικὴ διάθεση, ἀπὸ μιὰ φυσιολογικὴ — πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ — συνέπεια.»

«Ποῦ θὰ πᾶμε;», τῆς λέω, «ποῦ θὰ πᾶμε;»

«Δὲν ὑπάρχει γιὰ τὴν ὥρα τέρμα. Αὔριον ὅμως θὰ πᾶμε στὸν πύργο σου. "Ἄν δὲν ἔχεις θὰ πᾶμε στὸ δικό μου. Θὰ ζητήσω τὴν ἄδεια ἀπὸ τοὺς γονεῖς μου. Ἀλήθεια, πότε θὰ σὲ συστήσω;»

«Ὑστερα περπατήσαμε μαζὺ. Ἦταν ἓνας ἴσιος δρόμος καὶ μακρὰ ὁ ἥλιος μάτωνε τὴ δύση. Ὁ οὐρανὸς κι' ἡ θάλασσα ἀλλάζανε σιγά, ἀνεπαίσθητα τὸ χρῶμα τους καὶ μαζὺ τὴ βραδυὴν περίβολη τῆς ψυχῆς. Ἀφήσαμε λοιπὸ τοὺς ἑαυτοὺς μας στὸ τοπεῖο καὶ τὴν αἰωρούμενη κατάσταση.

«Τί περιμένεις; μὲ ρώτηξε ξαφνικὰ ἡ παρουσία της. "Ὀχι σήμερα, ἀνέμιζαν τὰ μαλιά της. Ἴσως αὔριο. Δὲν πρόκειται νὰ γίνει κανένα θαῦμα ἀπόψε. Δὲν ἔχω προαίσθηση.»

Τὸ σκοτάδι πιὸ ἀνάλαφρο ἀπὸ κάθε ἄλλη φορὰ πρόφτασε κι'

ἔντυσέ τὰ πράγματα αὐτοῦ τοῦ κόσμου. Παραμόρφωνε τὲς στιγμές. Ἄκόμη εἶχε τρυπώσει στὸ αἷμα καὶ κυκλοφοροῦσε μέσα μας.

«Εἶσαι μιὰ χαριτωμένη ὑποψία εὐτυχίας», μοῦ ξέφυγε. Δὲν ἦταν κομπλιμέντο καὶ κείνη ἔννοησε.

«Ὅλα γενικῶς εἶνε συμπτώσεις, ἄκουσα τὴ φωνή της πού ἄφηνε τὲς λέξεις νὰ πηδοῦν πάνω στὸ σκοτάδι. Συμπτώσεις καὶ παίζουν τὸ παιγνίδι τους μέσα στὴν καρδιά μας ἢ πάνω στὰ φτερά της φαντασίας μας. Ἔτσι καταλαμβάνω τὸν κόσμο.»

«Ἡ σύμπτωσης τοῦ μεγάλου θεοῦ, δεήθηκα μέσα μου, νὰ προστατεύει τὲς ἡμέρες σου» καὶ ξακολούθησα νὰ μὴν ἔχω θέληση.

«Σέργιε, τί ὥραϊα νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ συνεννοεῖται! Ὅλα αὐτὰ παιδεύοντανε μέσα σὲ μιὰ τρικυμία πού βασάνιζε τὴν ψυχὴ μου. Ἦρθες ἐσύ καὶ ἠρέμησες τὴν τρικυμία. Ἄν φύγεις θὰ μπορέσω νὰ ξαναφτάσω ὡς τὸ νόημα τους καὶ νὰ τὸ παρακολουθήσω; Γύρω σου ὑπάρχει μιὰ ἀτμόσφαιρα πού ἀναγκάζει νὰ ἐπιμένεις, νὰ ξέρεις, νὰ νοεῖς. Ζεῖ κανεὶς δίπλα σου. Πόσο θέλω ν' ἀναπνεύσω βαθιὰ αὐτὲς τὲς στιγμές! Κάποιες μέρες, κάποιες στιγμές, θὰ βρεθῶ μόνη, ἀδύνατη, ὅταν θὰ μὲ καλοῦν οἱ μυστικὲς δυνάμεις πού θέλουν νὰ βασανίζουν τὴν ὑπαρξοῦλα μου. Πόσο θέλω ν' ἀναπνεύσω βαθιὰ αὐτὲς τὲς στιγμές! Γιὰ νὰ μπορῶ ν' ἀντιτάξω ὄλο τὸ σθένος της. Σέργιε, τί ὥραϊα νὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ συνεννοεῖται!»

«Κάποτε πόσο πού θέλει κανεὶς ν' ἀρχίσει πάλι τὴ ζωὴ του ἀπὸ τὴν πρώτη της ἡμέρα. Κάποιος στοσθμὸς σημειώνεται πού μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ μεγάλο μυστικὸ πού βασάνιζε τὴ ζωὴ μας καὶ μᾶς ἔκαμε νὰ φερόμαστε ἀνάρμιστα. Ἐπρεπε νάρθεις ἐσύ. Ἐσὺ! Τώρα καταλαβαίνω γιατί ἐργαζόμενα τόσα καὶ τόσα χρόνια καλλιεργώντας τὴν ψυχὴ μου πάνω στ' ἀμόνι μιᾶς βουλήσεως ἐσκεμμένης. Ἦταν μιὰ βούληση ἐσκεμμένη; Ἡ ἢ διαίσθησις ἑνὸς ἐνοστίκτου πού διαφεντεύει τὴν ἔδρα τῆς βουλήσεως; Ἄν δὲν μοῦ εἶχες μιλήσει ὅπως μοῦ μίλησες, ἂν δὲν ξέσχιζες μπροστὰ στὰ μάτια μοι τὴ βραδυὴ περιβολὴ τῆς ψυχῆς σου, πῶς θὰ μπορούσα νὰ σοὺ χαρίσω τὴ δική μου πού εἶνε γεμάτη πληγές; Κι' ἂν δὲ μπορέσω νὰ χαρίσω τὴν ψυχὴ μου, γιατί τότε μοῦ τὴν ἔδωσε ὁ Θεός; Ἄν δὲν ἐρχόσουν, θὰ πήγαινα κάποια τρικυμισμένη νύχτα νὰ κρούσω τὴν πόρτα τοῦ Δημιουργοῦ καὶ θὰ τοῦλεγα: ὚ῦφερα τὴν ψυχὴ μου. Τὴν διεφύλαξα τριάντα τόσα χρόνια. Σοῦ τὴν παραδίδω τώρα πού μπορῶ νὰ ἔχω ἀκόμη τὸ μέτωπο ψηλὰ καὶ περήφανο. Δὲν τὴ χρειάζουμαι. Καὶ θὰ πήγαινα νὰ συναντήσω τὰ πνεύματα τῶν δικῶν μου ἡσυχος. Μέσα στὸ αἷμα μας ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ ρέει πέρασμένο ἀπὸ τὰ κόκκαλα τῶν γονιῶν μας αὐτὸ τὸ δράμα πού εἶνε πανανθρώπινο. Ὑπάρχουν στιγμές πού ὁ ἄγγελος τῆς ζωῆς παρουσιάζεται καὶ μᾶς κάμνει ἱκανοὺς νὰ αἰσθανθοῦμε καὶ νὰ ἐννοήσουμε. Εὐτυχισμένοι ὅσοι εὐνοηθοῦν. Διαβαίνουν μὲ τὴν ἐπίγνωση ζωγραφισμένη στὸ ἄπιαστο βλέμμα, μὲ τὴν ψυχὴ σὴ φούχτα, ἔτοιμοι πάντα νὰ τὴν προσφέρουν, μὲ τὸ ἄτομο τους

άπλωμένο στο παγκόσμιο σύνολο, και όταν ακόμη κατοικούν μέσα σε έρημικούς, ψηλούς, προγονικούς πύργους κατάμονοι, βασανισμένοι από τη μοίρα τους. 'Η ψυχή τους δέ φοβάται έτσι έκτεθειμένη μέσα στη φύχτα τους να περάσει τα ταραμένα νερά του πονου...»

Μακρά παύσις, ύστερα με χαμηλότερη φωνή:

«Πάντα πίσω από την κάθε μας πράξη υπάρχει μιὰ άμετρη άδυναμία έκ μέρους μας και μιὰ αφάνταστη κυριαρχικότητα από μέρους ενός νόμου που δέν υποπευόμεθα. 'Η επίγνωσις αύτης τής σκληρής πραγματικότητας είνε που καταλύει τον κλοιό τής ξένης κυριαρχίας και άξιοποιεί την προσωπικότητα κατ' αναλογία.»

Μακρά παύσις. "Υστερα μέσα στο άπαλό σκοτάδι άκούστηκε ή φωνή της σαν ένα τρυφερό παράπονο.

«"Ωστε όταν άγαπούμε ύπακούουμε σε νόμους έξω από τη θέληση μας;»

«Μη ρωτᾶς άλλα. 'Εσύ είσαι ο δυνατότερος νόμος άπ' όλους. Μά έλα ή νύχτα προχωρεί. Τα λόγια ξεφεύγουνε από μιὰ τιποτένια κακή συνήθεια. Θα έπρεπε να μιλούμε λιγώτερο στη ζωή. Μη πιστεύεις σε τίποτε από ό,τι σου έχω ειπωμένα. Μ' έχει ζαλίσει τό πολύ άρωμα σου. 'Η ζωή δέν έχει κανένα νόμο.»

«'Αρχίζω να συγχίζω τα πράγματα. Νιώθω πώς ούτε ή άγκαλιά σου δέν μπορεί να με θερμάνει.»

«Τό δράμα διαιωνίζεται.» "Ένωσα μέσα στα βάθη μου βάνουση τη φωνή μου.

"Υστερα την είδα που έφευγε περισσότερο άβέβαιη από ό,τι την είχα συναντήσει. Τό βάδισμα της μόλις άγγιζε τη γη και για μιὰ στιγμή συλλογίστηκα μη τυχόν δέν ήταν παρά μιὰ σκιά. "Όταν είχε προχωρήσει είδα που άνέμιζε τα χέρια της κουρασμένα. "Αρχισε πάλι να ξεφεύγει από τό σώμα της. «Πόσο λίγο ζω μέσα στο σώμα μου!» Τελευταία, τελευταία άνέμιζαν τα μαλιά της.

'Αναγκάστηκα κι' έγώ ν' άγγίξω τον έαυτό μου με τα ίδια μου τα χέρια. Σάρκα και όστα βαρούσαν στην άφή και με περιόριζαν. «Πόσο λίγο με καταλαβαίνει τό σώμα μου!»

Ν. Σ. ΒΡΑΧΙΜΗΣ

Η ΠΕΝΤΑΜΟΡΦΗ

Ἄδικα ἔμ πού μάσηισαι τζι' ἄδικα πᾶ τζι' ὁ κόπος
 πού κάμνεις, ἀσυγχόμπατη, νά κρύψης τὰ σημάδικια,
 τζεῖν' τῆς με(γ)άλης τῆς κλεψιᾶς πὸ γίνηκεν γιὰ σέναν,
 χωρὶς νά ξέρης τίποτε, δίχως νά τὸ πισκάσης,
 πῶς ἔν γιὰ τὸ χαττήρι σου τούτη δουλειὰ πὸ γίνην.
 Ὁ Τζύρης σου τζ' ἡ Μάνα σου, τζι' ἀκόμα τζ' οἱ γονοὶ τους
 συνεβαρτήκαν οὐλλοι τους νά κάμουν μιὰν κοπέλλαν
 πού ταῖριν της νά μέν ἔση, στὲς ὁμορκιές, στὰ κάλλη,
 Τζ' ἀγροῖκα μου' ντὰ κάμασιν τζ' εἶντα' κόψεν ὁ νοὺς τους :
 Ἐκλέψαν νηοῦ τζυπαρισσιοῦ τὸ βερκολούϊσμάν του
 τζ' ἐκάμασιν τὴν κόξαν σου τζαὶ τὴν κορμοστασιάν σου.
 Ἐκλέψαν πού τὰ γιασουμιὰ ἀσπράες τζαὶ ζυμῶσαν
 μαζὺ μὲ τὰ τραντάφυλλα τζαὶ μὲ τὲς μυρωδικιές τους
 τζι' ἐβάψασιν τὲς βούτσηιες σου τζαὶ κάμαν τὸ κορμὶν σου.
 Ἐπκιάσαν τζαὶ τορνέψασιν σὲ φίλισην τζαὶ τζιόνιν
 τζεῖν τὸν λαιμόν π' ὅποιος τὸν δῆ θαρκέται τζ' ἔμ πού σηιόνιν,
 Μὲ τὸ βαβατσεινόςζουμον βάψαν τὰ δκυό σου σθειλη.
 τζ' ἀλείψαν τα μ' ἀσπρόμελον μὲ μαστορκάν τζαὶ τέγγην
 πού τζ' οἱ φτωσιές οἱ μέλισσες πολλὲς φορές γελιοῦνται.
 Μ' ἔνα φιντούκκιν μανιχὰ τὸ στόμαν σου στουπῶσαν
 π' ἄμα τ' ἀνοιξίης λάμπουσιν σειρές μαρκαριτάρκα.
 Τὸ βελοῦδον τῆς βούκκας σου ὅποιος τὸ ἀντικρύσει
 μπορεῖ νά πάρει τζι' ὄρκον
 πῶς ἔν τζαὶ τοῦτον κλεψιμιόν, γιατί μοιάζει μὲ χνουδιν
 ροδάτζινου π' ὠρίμανεν τζαὶ πᾶς νά τὸ δακκάσης.
 Τζ' ἄν τύσσει τζ' ἀντικρύσουσ σε νάκκον μέσα στὸ μμάδικια
 θωρεῖς ποτζί' ἄλλους νά μεθκιοῦν τζι' ἄλλους νά ποπετρώνου
 τζι' ἄλλοι πάλαι νά τρέμουσιν σάν νᾶν μαγνητισμένοι.
 Τζεῖν' ἡ θωρκά σου δύνεται δι' μόνον ἀδρώπους
 μ' ἀκόμα τζι' ἀρκοπλάσματα τζαὶ ἀγρινὰ τοῦ ὄρου
 νά τὰ κάμη νά σ' ἀκλούθοῦν πίσω σου σάν τ' ἀρνούδικια.
 Τὰ βρῦδικια σου τζαὶ τὰ μαλλιά μ' μαυρίτερα πού πίσσα
 ψυχὰς τζ' ἡ νύκτα ξάπλωσεν πάνω τους τὰ φτερά της.
 Θωροῦν τζεῖνα τὰ στήθη σου τζαὶ δέν πιστεύκ' ὁ κόσμος
 πῶς ἔν πλασμάτου στήθη
 τζ' ἔσσει πού βάλλουσι στοίσημαν πῶς ἔνι μαρμαρένα
 τζαὶ πῶς ἔνι ἀπρίτερα πού τὸ ἀσπροπεζοῦνι.

Α. ΚΛΟΚΚΑΡΗΣ

ΝΕΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ*

Ὁ σημερινὸς πόλεμος, παρὰ τὶς μεγάλες ουμφορὲς ποὺ ἔχει ἐπισωρεῦσει στὴν ἀνθρωπότητα, ἔδωσε στοὺς ἀνθρώπους τὴν εὐκαιρία νὰ ἐκτιμήσουν καλύτερα τὶς ἱκανότητες καὶ τὴ δυναμικότητά τους, καὶ νὰ συνειδητοποιήσουν τὴν ἀξία τους, ὡς εἶδους, μέσα στὴν πλούσια καὶ μεγαλειώδη φύση, ποὺ τοὺς περιβάλλει καὶ τοὺς ἐξυπηρετεῖ. Μιά διαδοχικὴ σειρὰ αἰώνων ἀμάθειας καὶ πλάνης ἐκληροδότησαν στὴν ἀνθρώπινη σκέψη τὶς πιὸ ἀπίθανες δεισιδαιμονίες καὶ προλήψεις, καὶ καθήλωσαν τὸ ἀνθρώπινον εἶδος στὴν κατώτατη βαθμίδα τῆς προόδου ποὺ τοῦ ἐπέτρεπαν οἱ μεγάλες του δυνατότητες καὶ ὁ φυσικὸς προορισμὸς του.

Ἡ ἱστορία τοῦ εἶδους μας δὲν ἀριθμεῖ παρὰ μονάχα μερικὲς χιλιετηρίδες, καὶ εἶναι ἀδύνατο νὰ κατανοηθῆ, ἂν δὲν ἀντιμετωπισθῆ σὰν ἓνα συνεχὲς καὶ ἀδιάσπαστο σύνολο. Ὁ ἄνθρωπος ἦταν πολὺ εὐλόγο στὴν αὐγὴ τῆς ἱστορίας του νὰ ἀντιμετωπίσει τεράστιες δυσκολίες καὶ φυσικὰ ἐμπόδια. Μερικὲς ἀπὸ τὶς δυσκολίες καὶ τὰ ἐμπόδια αὐτὰ κατῶρθωσε πράγματι νὰ τὰ ὑπερπηδῆσει. Ἦταν πολὺ φυσικὸ ὅμως, στὴ μακρυνὴ ἐκείνη ἐποχὴ τῆς ἀδυναμίας καὶ τῆς κατωτερότητος, νὰ παρανοήσει μερικὰ φαινόμενα καὶ πράγματα, νὰ ὑπερτιμήσει καὶ νὰ σταθῆ μὲ δέος μπροστὰ στὶς ἀνυπέρβλητες τότε δυσκολίες του, καὶ νὰ ὑποτιμήσει ἴσως τὶς πνευματικὲς καὶ σωματικὲς του ἱκανότητες, τὶς ὁποῖες, σὲ μερικὲς περιπτώσεις, καθυπόταξε στὴ μοιρολατρικὴ θεραπεία τῶν φυσικῶν ἐμποδίων, ποὺ τοῦ παρουσιάστηκαν.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι στὰ χρόνια ποὺ ἐπακολούθησαν, μερικὰ ξεχωριστὰ ἄτομα προικισμένα μὲ ἐξαιρετικὰ πνευματικὰ χαρίσματα, κατόρθωναν νὰ δαμάζουν ὁλοένα καὶ περισσότερο τὰ στοιχεῖα τοῦ φυσικοῦ περιβάλλοντος, νὰ διαλύουν μερικὰ ἀπὸ τὰ σκοτάδια ποὺ ἐθόλωναν τὴν ἀνθρώπινη σκέψη, καὶ νὰ χειραγωγοῦν τὸ ἀνθρώπινο εἶδος στὴ λεωφόρο τῆς ἀνόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ. Αὐτὸ ὅμως δὲ συνέβαινε πάντοτε μὲ τὴν ἴδιαν εὐκολία, ποὺ ὅλοι μας θὰ ἐπεριμέναμε. Νέοι συντελεστὲς καὶ νέοι παράγοντες εἶχαν προστεθῆ ἐν τῷ μεταξὺ στὴν ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος. Κάθε φορὰ ποὺ μὲ τὴν πρόοδο τῆς γνώσης ἐπραγματοποιεῖτο καὶ ἓνα βῆμα πρὸς τὰ ἐμπρός, ἡ ἀνθρώπινη κοινωνία ὑφίστατο ἀνάλογες ζυμώσεις, οἱ κοινωνικὲς σχέσεις ἔπαιρναν καινούργια διαμόρφωση, καὶ οἱ πραγματοποιούμενες εὐκολίες ἐδημιουργοῦσαν νέες οἰκονομικὲς ἀντιλήψεις καὶ νέα οἰκονομικὰ συμφέροντα. Ἡ φυσικὴ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνισό-

* Ἀπὸ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Ν. Κρανιδιώτη, ποὺ κυκλοφορεῖ σὲ λίγο: «Τὰ Προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας.»

της τῶν ἀτόμων συνετέλεσαν ὥστε νά μὴ ἀπολαμβάνουν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἐξ ἴσου τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ καὶ τῆς ἐξέλιξης. Ἔτσι ἐδημιουργήθηκαν οἱ οικονομικὲς ἀντιθέσεις καὶ συγκρούσεις, καὶ διαμορφώθηκαν, ἀμυδρὰ στὴν ἀρχή, πρὶ εὐδιάκριτα κατόπιν, οἱ διάφορες κοινωνικὲς τάξεις καὶ ὁμάδες.

Ὅπως ἦταν ἐπόμενο, μὲ τὴν πραγματοποίηση τῶν νέων ἐξελίξεων καὶ τῶν νέων συνθηκῶν, συνέβαινε πολλὲς νά ἐπηρεάζονται σημαντικὰ τὰ συμφέροντα ὀρισμένων ὁμάδων καὶ τάξεων, καὶ νά διαφεύγουν τὰ οικονομικὰ πλεονεκτήματα ἀπὸ τῆ μιά παράταξη στὴν ἄλλη. Οἱ ὁμάδες, τῶν ὁποίων τὰ οικονομικὰ συμφέροντα ἐπαρβλάπτοντο, βάλθηκαν λίγο-λίγο νά ἀντιμετώπιζον μὲ δυσπιστία καὶ ἐχθρότητα κάθε καινούργια ἐξέλιξη καὶ πρόοδο, πού θὰ ἐνέβαλλε πιθανὰ σὲ κίνδυνο τὴν πλεονεκτικὴ τους θέση. Ἄρχισεν ἔτσι ἡ ἀντίδραση, ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμάθειας καὶ τῆς πλάνης, ἡ ἐνθάρρυνση τοῦ συντηρητισμοῦ καὶ τῶν προλήψεων, καὶ, ὅπως ἦταν φυσικό, οἱ δυσκολίες τοῦ Ἄνθρώπου, ὡς εἶδους, ἐπολλαπλασιάστηκαν ἀκόμη περισσότερο, γιατί, κοντὰ στὰ ἐξωτερικὰ ἐμπόδια, τὰ φυσικά, προστέθηκαν τώρα καὶ τὰ ἐσωτερικά: ἡ ἀντίδραση πού προέρχονταν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο, ἡ — πρὶ καλὰ — ἀπὸ τὴν ἀνθρώπινη πλεονεξία καὶ τὴν κακὴ διαπαιδαγώγηση τοῦ εἶδους μας. Ἄμεσον ἀποτέλεσμα αὐτοῦ ὑπῆρξεν ἡ ἐπιβολὴ καὶ διατήρηση κοινωνικῶν διατάξεων καὶ νόμων πού ἐδέσμευαν τὴν ἐξελικτικὴ ἰκανότητα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἐξυπηρετοῦσαν περισσότερο ὀρισμένα ἄτομα παρὰ αὐτὸ τὸ ἴδιο τὸ εἶδος.

Μέσα στὸ σκοτάδι αὐτὸ ἡ ἀνθρωπότητα ἔζησε καὶ ἐδοκιμάστηκε ὀλόκληρους αἰῶνες. Ὁ φόβος καὶ οἱ προλήψεις, ἡ στέρηση καὶ ὁ πόνος ἐκακοποίησαν τὴν ἀνθρώπινη φύση, καὶ ἐψαλίδισαν τὰ φτερά τῆς ἀνθρώπινης διανόησης. Ἡ παραπλανημένη ἀνθρωπότης ὀδηγήθηκε σὲ ἄλλεπάλληλους αἱματηροὺς πολέμους, καὶ ἡ κάθε νέα γενεὰ ἐπλήρωνε μὲ τὸ αἷμα τῆς τὰ σφάλματα καὶ τὴν κακὴ κληρονομία τῶν προκατόχων τῆς.

Σήμερα ὅμως τὰ πράγματα εἶναι πολὺ διαφορετικὰ παρὰ ὀποτεδήποτε ἄλλοτε. Ἡ πρόοδος τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τεχνικῆς — πού ἐπιτελέστηκε στὰ τελευταῖα 150 χρόνια — καὶ ἡ ἐφαρμογὴ μερικῶν ἀποτελεσμάτων τους στὴν καθημερινὴ ζωὴ, μετέβαλαν σημαντικὰ τίς συνθήκες καὶ τίς ἀντιλήψεις ἑνός μεγάλου τμήματος τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐνα καινούργιο φῶς, ἀποκαλύφθηκε τώρα πρὸς τὰ ἐκθαμβὰ μάτια τῆς νέας γενεᾶς, καὶ ὁ δημιουργὸς ἄνθρωπος ἄρχισεν πρὶ νά ἀντιμετωπίζει τὸ φαινόμενο τῆς ζωῆς μὲ νέα προοπτικὴ, καὶ νά τοῦ ἀποδίδει καινούργιο περιεχόμενο.

Ὁ σημερινὸς πόλεμος μὲ τὴν ἀναγκαστικὴ ἐπαφὴ στὴν ὀποῖαν ὀδήγησε μεγάλες μᾶζες ἀνθρώπων, καὶ τὴν ἔνταση τῆς διανοητικῆς προσπάθειας πού ἐπέβαλε γιὰ τὴν ἐξεύρεση μέσων ἐπιβολῆς τῆς μῆς παράταξης ἀπάνω στὴν ἄλλη, συνετέλεσε περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλο στὴν ἐξάπλωση τῶν ἀγαθῶν τῆς γνώσης καὶ τῆς ἐπιστήμης

σὲ ὅσο τὸ δυνατό πλατύτερα στρώματα. Ἄνθρωποι ποὺ ἦταν ἄλλοτε παραγκωνισμένοι καὶ περιφρονημένοι εἶχαν τὴν εὐκαιρία μὲ τὸν πόλεμο νὰ δοκιμάσουν τὴ δυναμικότητα καὶ τὴν ἀξία τους, νὰ ἀπολαύσουν μερικὰ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα τοὺς ἦταν ἄλλοτε ἀπρόσιτα, καὶ νὰ γνωρίσουν ἀπὸ κοντὰ ἰδέες καὶ πράγματα, τὰ ὁποῖα, λογῶ τῆς ἀποστάσεως, ἀντιμετώπιζαν ἄλλοτε μέσα ἀπὸ ἓνα πυκνὸ σύννεφο ὁμίχλης καὶ ἄγνοιας.

Τὰ σκηνικά τοῦ φοβεροῦ δράματος μέσα στὸ ὁποῖον ἐδοκιμάστηκε ἐπὶ τόσα χρόνια ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ ἄρχισαν τώρα νὰ γκρεμίζονται σὰν χάρτινοι πύργοι, καὶ οἱ τρομεροὶ «ἥρωες», ποὺ ἀνέκοψαν τὴν ἀνορθωτικὴ πορεία τῆς ἀνθρωπότητος, ἀποκαλύφθηκαν σὴμερα γελοῖοι ἰπότες τῆς ἐλεινῆς μορφῆς. Ὁ πυρὸς τοῦ Προμηθέα ἐφώτισε πάλι τὴν ψυχὴ τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ ἓνα φῶς αὐτογνωσίας καὶ αὐτοπεποίθησης διάλυσε τὰ σκοτάδια τῆς ἀμάθειας καὶ τῶν προλήψεων. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ δημιουργὸς ἀνθρώπου, ἀνακάλυψε ἐπιτέλους τὸν ἑαυτό του. Διάκρινε καθαρὰ τὰ δικαιώματα καὶ τὴν ὑποχρέωσιν του. Εἶδε τὴν ἀφθονίαν καὶ τὸ φυσικὸ πλοῦτο ποὺ τὸν περιστοιχίζουν καὶ ποὺ ἐτάχθησαν γιὰ νὰ τὸν ἐξυπηρετοῦν, καὶ ἀντιλήφθηκε ὅτι κάθε κοινωνικὴ σύμβαση ποὺ θὰ τὸν ἀπομάκρυνε ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἐναντίον τῶν συμφερόντων καὶ τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Εἴδους του.

Ἡ ἐποχὴ μας δὲν εἶναι ἀπλῶς μιὰ μεταβατικὴ ἐποχὴ. Ὅταν κάποτε περάσει ἡ περίοδος τῶν πολέμων καὶ τῆς ἀμάθειας, οἱ ἱστορικοὶ τοῦ μέλλοντος θὰ διακρίνουν στὴν ἐποχὴ μας τὴν αὐγὴ τῆς πραγματικῆς μας ἀναγεννήσεως τῆς ἀνθρωπότητος, καὶ θὰ τῆς ἀποδώσουν τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς «Πρώϊμης Ἐπιστημονικῆς περιόδου», κατ' ἀντίθεσιν τῆς «Προεπιστημονικῆς», ποὺ θέλουμε νὰ πιστεύουμε ὅτι ἐνταφιάζεται πιά ὀριστικὰ μαζί μὲ τοὺς νεκροὺς τοῦ σημερινοῦ πολέμου.

Τὸ ἔργον τῆς ἀνορθώσεως ἀνήκει σὲ ὅλους μας: νέους καὶ γέροντας, χειροτέχνες καὶ ἐπιστήμονες, διανοουμένους καὶ ἐργάτες. Εἶναι δὲ τὸ ἔργο αὐτὸ διπλόν: Ἔργο κατεδαφίσεως καὶ οἰκοδομῆς. Σὲ μᾶς ἐναπόκειται νὰ γκρεμίσουμε ἀπὸ τὰ βῆθρα τους ὅλα ἐκεῖνα τὰ σύμβολα ποὺ ἡ κουφότης καὶ ἡ δεισιδαιμονία τοῦ παρελθόντος μᾶς ἐπέβαλαν σὰν ἠθικὰ καὶ ἐκπολιτιστικὰ ἀξίαι, καὶ ποὺ δὲν ἦταν στὴν πραγματικότητα παρά μονάχα προλήψεις καὶ φαντάσματα.

Ὁ κόσμος τοῦ μέλλοντος πρέπει νὰ ἀπαρνηθῆ τὴν ἐγκληματικὴν συνήθειαν τοῦ κακοῦ παρελθόντος, νὰ ἐγκαταλείψει τὸν ἀτομικισμό, τὸ μῖσος, τὸν ἀνταγωνισμό, τὴν πλεονεξία καὶ τὸν ὠφελισμὸν, καὶ νὰ διαμορφώσει τοὺς νέους κοινωνικοὺς θεσμοὺς τοῦ μέσα στὰ δόγματα τῆς ἀγάπης, τῆς ἰσότητος καὶ τῆς ἀδελφοσύνης ποὺ ἐπιβάλλει ὁ ἄνθρωπος, σὰν εἶδος, στὰ ἄτομα — μονάδες ποὺ τὸν ἐξυπηρετοῦν. Ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ δὲ σταματᾷ στὸ χεῖλος τοῦ τάφου μερικῶν ἀτόμων, ἀλλὰ προχωρεῖ μέσα ἀπὸ τὸν ἀδάμαστο χρόνον πρὸς τὴν κατάκτησιν τοῦ σὺμπαντος.

Στὴν ἀνορθωτικὴ αὐτὴ πορεία τὸ ἔργο τῶν διανοουμένων εἶναι

καθαρὰ καθοδηγητικὸ καὶ διαφωτιστικὸ. Μέσα στοὺς ἀχανεῖς ὀρίζοντες τῆς Τέχνης διανοίγονται σήμερα καινούργιες προοπτικές, καὶ νέοι προσανατολισμοὶ καθορίζουν σαφέστερα τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς ἐπιδιώξεις τῆς Ἀνθρωπότητας.

Ἄς φροντίσουμε λοιπὸν αὐτὴ τῆ φορά νὰ καθορίσουμε ἐμεῖς τὴν πορεία τοῦ «ἀστέρος», καὶ ἄς μὴ περιμένουμε πλέον τοὺς Μανδαρίνους καὶ τοὺς Μάγους νὰ τὸν ἀνακαλύψουνε γιὰ μᾶς...

ΝΙΚΟΣ ΚΡΑΝΙΔΙΩΤΗΣ

ΠΕΡΗΦΑΝΑ ...

Ἀφιερωμένο στὶς συμμαθήτριες μου.

Περήφανα κρατώντας τὸ κεφάλι
περπάτα μὲς τὸ δρόμο τῆς ζωῆς,
τοὺς ταπεινοὺς ποὺ γύρω σου γυρνᾶνε
μὴν σκύψης οὐτ' ἀκόμα νὰ τοὺς δῆς.

Πολλοὶ θεὲ νὰ ζητήσουν νὰ λυγίσουν
τ' ὠραῖο περπάτημα σου δολερά.
Πολλοὶ θεὲ νὰ ζητήσουν νὰ τσακίσουν
τὰ ὀλάνοικτα περήφανα φτερά.

Τὸ φῶς ποὺ τὴν ψυχὴ σου τὴ φωτίζει
γιὰ τὰ ψηλὰ κι' ὠραῖα τῆς ζωῆς
δύναμη θεὲ νὰ γίνῃ νικηφόρα
στ' ἀνέβασμα.... Μὴ φοβηθῆς.

Προχώρα... Νὰ νικᾷς τὸν πόνο μάθε,
«ἢ γυναῖκα γίνου μὲ τὰ μάτια τὰ κλειστά.»
Προχώρα... στὴν κορφή νὰ φτάσης πρέπει
γερά στὸν ὄμο βάστα τὸ σταυρό.

ΑΥΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΧΩΡΙΣ ΑΣΠΙΔΑ..

Μη λές ποτέσ πώσ τή ζωή,
νά τήν κρατάς, βαρέθηκεσ
στούς ώμουσ σου βαρειά..

Θε να ξυπνήσουν μέσα σου!
αλόιμονο! κάποιεσ ζωέσ,
πού πέθαναν στόν χρόνο..
Κάποια σου όνειράτα παλιά.
Θε να ξυπνήσουν μέσα σου..
καί θα σοϋ ποϋν με πόνο
— καί παρακλητικά:

«Ψ! μη ζητάς έτσι σκληρά!
χωρίς αίτια ούτε μιá
τόν ύπνο μας τόν άπαλό,
νά τόν ταραζέις τόσο..

Γιατί, στή σκέψη σου όλο θέσ,
καί φέρνεισ πάντα, τίσ σκηνέσ,
τίσ πιό πικρέσ, τίσ πιό γλυκειέσ,
τών περασμένων χρόνων;

Μήπωσ θα θέλησεσ καί συ
μαζί μας τάχα να κλειστείσ,
στο μαυσωλείο τουτο δώ,
τήσ ίδιασ σου ψυχής;...»

— Ποτέσ! Νά τήν άτόφια
ζωή μου, έμπρός! Δική σας!

Χωρίς άσπίδα, ούτε μιá
καινούργιοι πόνοι..

Ήδύνη!
φουρτοϋνεσ πού έρχεσθε γοργά!

Μέρεσ έσεισ μελλοντικέσ..
Ήνοίχτε μου..
νέεσ πληγέσ!
Νέεσ χαρέσ σκορπίστε μου!
για να πεθάνουν πάλι
σιγά.. σιγά.. κι' αύτεσ!
καί να πληθαίνουν μέσα μου
οί μυστικοί σας θάνατοι
καί να βαραίνουν πιό πολύ
άκόμα τή ζωή μου!...

Ήπόφερε όσο να μπορείσ
κι' ώσ στή στερνή ρανίδα
καί τή στερνή πνοή.

Νά τήν κρατάς άπάνω
όμωσ στούς ώμουσ σου βαρειά
μη λές ποτέσ πώσ τή ζωή
Βαρέθηκεσ..

Ήλλοί σου....

Ήτσι με κίνδυνο μπορεί
κάθε σου έλπίδα να χαθει..
έτσι με κίνδυνο μπορεί
να γίνη μόνο θλιβερή
καί άρρωστη ή ζωή σου.

ΛΟΥΣΗ ΛΥΜΠΟΥΡΙΔΗ

Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Ὁ Αὐγουστος μῆνας λέγεται καὶ Ἰουστος κατ' ἄλλους καὶ τρυγητής. Εἶναι ὁ ὄγδοος μῆνας τοῦ χρόνου καὶ ὁ τρίτος μῆνας τοῦ καλοκαιριοῦ, — ἀρχὴ τοῦ χειμῶνα, — μεταβατικὴ ἐποχὴ, — ἀπὸ καλοκαίρι σὲ χειμῶνα ὅπως μᾶς λέει καὶ ἡ ἀκόλουθη παροιμία:

«Ἄπὸ Μαρτιοῦ καλοτζιαρχοῦ
τζί' ἀπ' Ἰουστον σheimῶναν».

Δηλαδή ὁ πρῶτος μῆνας τῆς χειμωνιάτικης περιόδου εἶναι ὁ Αὐγουστος.

«Ἰουστος τζιαὶ π' Ἰουστον
τζιαὶ πάλ' ἀρχὴν τ' Ἰουστον

λένε οἱ κάτοικοι τῆς Πιτσιλιάς καὶ ἄλλων περιοχῶν. Ὅτι δηλ. ὁ Αὐγουστος ὡς θερινὸς μῆνας τρεῖς μέρες ἔχει πρῶτην, δευτέραν καὶ τρίτην ἀπὸ δὲ τὴν τετάρτην ἀρχίζει τὸ Μηναλλάγι τοῦ Σεπτέμβρη, — καιρικὴ μεταλλαγὴ στρεφομένη πρὸς τὴν χειμωνιάτικη — καὶ ἀκολουθοῦν οἱ ἄλλοι μῆνες μέχρι τὲς δεκατέσσερες τοῦ Αὐγούστου παραμονῆ τοῦ Πάσχα.

Οἱ μέρες μὲς τὸν Αὐγουστον γίνονται πὸ μικρὲς καὶ ἡ ζέστη ἀρχίζει νὰ λιγοστεύη, ὅπως μᾶς τὸ διαπιστώνει ἡ ἀκόλουθος παροιμία:

«Τόμ Μά(η)ν προ(ο)δεύκει τὸ νερόν,
τὸν Ἰουστον τὸ νάμαν (κρᾶσί)».

Δηλαδή ὁ καιρὸς χαμνίζει, ὅπως λένε, ἀρχίζει νὰ γίνεταί δροσερός, κρύος. Οἱ καυτερὲς ἀκτίνες τοῦ ἡλίου χάνουν τὴ δύναμή τους καὶ μπορεῖ νὰ πίνη κανένας τὸ νάμα, χωρὶς νὰ βλάπτεται.

Μέσα στὸν μῆνα αὐτὸν ἀρχίζει ὁ τρύγος τῶν σταφυλιῶν, σύκων, καὶ τῶν ἄλλων καρπῶν γλαυτὸ παίρνει καὶ τὸ ὄνομα τρυγητής.

Οἱ μέρες τοῦ θεωροῦνται ἄσχημες καὶ ἡ ἐποχὴ αὕτη συνήθως ὀνομάζεται «Κακσουσκιές», στὰ Κερυνιώτικα χωριὰ μέχρι τὲς δεκαπέντε τοῦ Αὐγούστου ποὺ εἶναι τὸ Πάσχα, ποὺ λέγεται Δεκαπεντάουστον. Τηρεῖται νηστεία κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἡμερῶν αὐτῶν. Καὶ θεωρεῖται μεγάλον κακὸν ἂν ἡ σύλληψη γίνῃ στὶς Κακσουσκιές (μιά μέρα ἀπ' αὐτές). Ἄν δὲ κατὰ σύμπτωση γεννηθῇ κανένα παιδί ἀνάποδο — κουτσὸ ἢ τυφλὸ — τὸ ἀποδίδουν στὲς Κακσουσκιές.

Τὴν παραμονὴ τοῦ Προδρόμου Ἰωάννου στὲς 28 τοῦ Αὐγούστου στὴν Πιτσιλιάν συνηθίζεται τὸ ἐξῆς ἔθιμο:

Ἄντρες καὶ γυναῖκες κοιτάζουν τὴ σκιά τους στὸ φεγγάρι. Ἄν φαίνεται καθαρὰ ἡ σκιά τῆς κεφαλῆς τους πιστεύουνε ὅτι θὰ ζήσουν καθ' ὅλο τὸ ἔτος μέχρι τῆς ἰδίας ἡμερομηνίας τοῦ ἐπομένου ἔτους.

Στὶς 29 τοῦ ἰδίου μῆνα τὴν γιορτὴν τῆς ἀποκεφάλισης τοῦ Προδρόμου τηρεῖται νηστεία. Οὔτε λάδι συνηθίζουν νὰ τρῶνε οἱ Κύπριοι, ἐκτός ἂν συμπέση νὰ εἶναι Σαββατοκυριακὸ. Μάλιστα θεωρεῖται ἀμάρτημα τὸ κόψιμο κεφαλῆς κρεμμυδιοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν αὐτῆν.

Στὰ Πιτσιλιώτικα χωριὰ τὸ θεωροῦνε ἄσχημο νὰ βγαίνουνε στὰ δέντρα. Ἐπίσης οὔτε σπορὰν οὔτε τρύγον κάμουν ἢ ἄλλην δουλειὰν ποὺ θάρχισουν γιὰ πρῶτην φορά.

ΤΟ ΦΤΑΡΝΙΣΜΑ

Τὸ φτάρνισμα ἢ φτέρνισμα δὲν εἶναι παρὰ μιὰ βίαη ἐκπνοὴ ποῦ ὀφείλεται στὸν ἐρεθισμό τοῦ βλεννογόνου τῆς μύτης ἢ τῆς ὑπερώας. Κι' ὁμως ἀπὸ τὰ πειὸ παλῆὰ χρόνια θεωρήθηκε ὅτι ἔχει μιὰ ἐκφραστικὴ σημασία κι' ἀπάνω του στηρίχτηκαν πολλὲς προλήψεις κοινὲς σ' ὄλους τοὺς «Ἕλληνες.»¹⁾

Ἡ λέξη φτάρνισμα παράγεται ἀπὸ τὸ ῥῆμα παίρω²⁾ ἐκ τοῦ ὁποίου παράγεται καὶ ἡ λέξη παρμὸς τῆς καθαρεύουσας. Τὸ νεοελληνικὸ ῥῆμα εἶναι φταρνίζουμαι ἢ φτερνίζουμαι. Εἰς τὴν Κυπριακὴν τὸ ῥῆμα εἶναι φτερνατζίζουμαι (ἐφτερνατζίζουμου, ἐφτερνατζίστηκα) καὶ τὸ οὐσιαστικὸ εἶναι φτερνατζισμαν, τό. Τὸ φτερνατζισμαν λέγεται καὶ ἀψιοῦ (πβλ. κάμνω ἀψιοῦ, ἔκαμεν ἀψιοῦ) καὶ ῥῆμα ἀψιουρίζουμαι. Εἶναι φανερὸ πὼς πρόκειται γιὰ λέξεις ἠχοποιημένες.

Ἄμα κανέναν φταρνιστῆ τοῦ λένε «μὲς τὲς ἔειες (ἢ μὲ τὲς ἔϊες) ἢ «πολλοὺς χρόνους.»³⁾ Ἐὰν φταρνιστῆ κανέναν τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῆς πρωτοχρονιάς ἢ τὴν ἡμέρα τῆς πρωτοχρονιάς λένε πὼς ἔχει ἀσφαλίσει ὅλη τὴ χρονιά γιὰ νὰ ζῆση.

Πιστεύεται πὼς ἅμα φταρνιστῆ κανέναν «συναφέρουν τον» ἢ ἔχουν τὴν συναφορὰν του»⁴⁾ Προσπαθοῦν νὰ βροῦν τὸ ἄτομο ποῦ ἀνέφεραν αὐτὸν ποῦ φταρνίστηκε μὲ τὸν πειὸ κάτω τρόπο. Τοῦ λένε ἕνα ἀριθμὸ. Βρίσκουν τὸ ἄθροισμα τῶν ψηφίων (ἂν εἶναι πάνω ἀπὸ τὸ εἰκοστέσσερα τὰ ξαναπροσθέτουν) καὶ τὸ γράμμα ποῦ ἀντιστοιχεῖ στὸν ἀριθμὸν αὐτὸν εἶναι τὸ ἀρχικὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀτόμου ποῦ θέλουν νὰ βροῦν.

Ἐὰν ἀπάνω σὲ συζήτηση ἢ ὁμιλία τύχη νὰ φταρνιστῆ κανέναν λένε «ἔ τζιαὶ τὴν ἀλήθειαν». Τὸ φτάρνισμα δηλαδὴ θεωρεῖται σὰν ἐπιβεβαίωση τῆς ἀλήθειας τῶν λεγομένων, ὅπως ἐπίσης καὶ σὰν ὀϊωνὸς γιὰ τὴν καλὴ τους ἔκβαση. Τοῦτο δὲν εἶναι νεώτερη ἀντίληψη

1). Σ' ὄλο τὸν Ἑλληνισμό ἀπὸ τὴν Ἀθήνα ὡς τὴν Σπάρτη καὶ τὰ νησιά ὡς τὴν Πόλη τὸ φτάρνισμα θεωρήθηκε πάντα καλὸς οἰωνὸς ἢ τουλάχιστο σὰν ἐπιβεβαιωτικὸ τῶν λόγων. Ὅπως καὶ στὴν Κύπρο ἔτσι καὶ στὸν ἄλλο Ἑλληνισμό ἀκούεται ὅστερα ἀπὸ τὸ φταρνίσμα «γιαὶ σου» ἢ «ἀλήθεια λές».

2). παίρω (=φταρνίζουμαι, ὁμοιο τὸ λατινικὸ *sternuo*). Στὸν Ὅμηρον (Ὀδυσσεΐας F 541 καὶ 545) χρησιμοποιεῖται μονάχα ὁ ἀόριστος Β' στὸ τρίτο πρόσωπο «ἔπταρε, ἐπέπταρε».

3). Γιὰ τὴν συνήθεια αὐτὴ μιὰ κυρία ἀπὸ τὴν Πόλη μοῦδωκε τὲς ἐξῆς πληροφορίες. Λένε τὸ «γιαὶ σου» γιὰτὶ ὑποτίθεται πὼς γιὰ μιὰ στιγμή ἢ καρδιά σταματᾷ, ὁ ὀργανισμὸς παύει νὰ ζῆ. Μιά φορά, λέει, ἦρθε μιὰ παράξενη ἀρρώστεια στὴν Κίνα ποῦ μὲ τὸ φτάρνισμα ὁ ἄνθρωπος πέθαινε. Ἀπὸ τότες ἐπεκράτησε νὰ λέγεται ἡ εὐχὴ αὐτὴ.

4). Ὅμοιο πιστεύεται καὶ γιὰ τὸ σφύριγμα τοῦ αὐτιοῦ. Σ' αὐτὴ τὴν περιπτώση αὐτὸς ποῦ σφυρίζει τὸ αὐτί του βάνει κατὰ νοῦν διάφορα ὀνόματα, καὶ τὸ ὄνοστό ὁποῖον θὰ σταματήσῃ τὸ σφύριγμα εἶναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ποῦ τὸν «συνάφερον».

τῶν Ἑλλήνων. Ἀντίθετα εἶναι πολὺ παληά. Ὁ Ὅμηρος ἀναφέρει ἕνα ἐντελῶς ὁμοια πρᾶγμα. Παρουσιάζει τὴν Πηνελόπην νὰ λέη:-

«Εἰ δ' Ὀδυσσεὺς ἔλθοι καὶ ἴκοιτ' ἐς πατρίδα γαίαν
αἰψὰ κε σὺν ᾧ παιδί βίας ἀποτίσεται ἀνδρῶν».

Ὡς φάτο, Τηλέμαχος δὲ μέγ' ἔπτарεν, ἀμφὶ δὲ δῶμα
σμερδαλέον κονάβησε· γέλασσε δὲ Πηνελόπεια,
αἰψα δ' ἄρ' Εὐμαιὸν ἔπεα πτερρόεντα προσηύδα.

«ἔρχεό μοι, τὸν ξεῖνον ἐναντίον ᾧδε κάλεσσον
οὐχ ὄραός, ὃ μοι υἱὸς ἐπέπταρε πᾶσιν ἔπεσσι;
τῷ κε καὶ οὐκ ἀτελῆς θάνατος μνηστήρσι γένοιτο
πᾶσι μάλ', οὐδὲ κέ τις θάνατον καὶ κῆρας ἀλύξει.»

Γιὰ τὸ φτάρνισμα ὑπάρχει καὶ ἡ παροιμία «εἶπεν ἄψιου τζι' ἔβκαλέν τον», ἡ ὁποία λέγεται γιὰ μεγάλη ὁμοιότητα τῶν παιδιῶν πρὸς τὸν πατέρα, εἴτε σωματική εἶναι ἡ ὁμοιότης αὐτῆ εἴτε εἶναι ὁμοιότης χαρακτήρων.

ΠΑΝΟΣ ΛΕΒΕΝΤΗΣ

5.) Ὀδυσσεύς P, στιχ. 539-547.

ERZA POUND

ΘΡΗΝΟΣ

Δὲν εἶν' γιὰ μᾶς σιγαλοὶ στε-
[ναγμοί.

Κ' οἱ ἀγέρες στό σούρουπο δὲ
[μᾶς χαδέβουν.

Δὲς τοὺς ὠραίους νεκρούς!

Πιά δὲ φλογίζουμαι.

Τὰ φτερουγίσματα δὲν εἶναι πιά
Κυκλοφέρνοντας ἀπὸ στὸν ἀγέρα.

Δὲς τοὺς ὠραίους νεκρούς!

Κ' ἡ λαχτᾶρα πιά δὲ μὲ καίγει,
Δὲν εἶναι γιὰ μᾶς ἡ τρεμούλα
Στὴν ἀφή τῶν χεριῶν.

Δὲς τοὺς ὠραίους νεκρούς!

Γιὰ μᾶς δὲν εἶναι κρασί τῶν
[χειλιῶν,
Γιὰ μᾶς δὲν ὑπάρχει πιά γνώση.

Δὲς τοὺς ὠραίους νεκρούς!

Πᾶει πιά τὸ ποτάμι
Γιὰ μᾶς δὲν εἶν' τόπος συνάν-
[τησης.

(Δὲς τοὺς ὠραίους νεκρούς!)

Tintagael.

Ἑλληνικὴ Ἀπόδοση Ν. ΑΠΗΛΙΩΤΗ

ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΗΣΗ

Παρακολουθῶ μὲ προσοχὴ καὶ θλίψη τὴν προσπάθεια ποὺ καταβάλλεται ἀπὸ τοὺς ἐπαγγελματίες καὶ ἀπὸ τοὺς ἐρασιτέχνες τῆς φανταστικῆς πολιτικῆς νὰ τραβήξουν μὲ τὴν ἀποψὴ τους ὅσο μοροῦν περισσότερα ἄτομα καὶ ομάδες, γιὰ νὰ ἐξυπηρετήσουν τοὺς δικούς των, προσωπικούς καὶ κομματικούς, σκοπούς. Τὰ θύματα δὲν εἶναι δύσκολο νὰ βρεθοῦν μέσα στὶς ἀνήσυχες αὐτὲς μέρες ποὺ περνοῦμε, ἰδιαίτερα γιὰ τὴν ἄσχημάτιστη ἀκόμα κοινονία μας εὐκόλα παρασύρεται ἀπὸ τὸν ἄνεμο ποὺ κάθε φορὰ φυσάει δυνατώτερος. Ἡ ἔλλειψη πραγματικῆς καὶ φωτισμένης πολιτικῆς διαπαιδαγώγησης εὐνοεῖ τὴν εὐκόλη καὶ ἀνεξέλεκτη προσάρτηση σὲ μιὰ παρατάξη, ποὺ κατορθώνει νὰ ἐμπνεύσει τυφλὸ φανατισμὸ στοὺς ὀπαδούς της, καὶ ἐπομένως νὰ τοὺς κάνει νὰ βλέπουν μονόπλευρα καὶ μυωπικὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν πορεία της. Ἀγρότες, ἄστοί, ἐργάτες, διανοούμενοι, παραπαίουν ἀσυνειδητοποιήτοι ἀπὸ τὴ μιὰ παρατάξη στὴν ἄλλη, καὶ κατατρίβονται, ἀλληλομισοῦνται θανάσιμα, τυφλωμένοι ἀπὸ τὰ λαμπερὰ καὶ ἡγερὰ συνθήματα ποὺ τοὺς σερβίρουν ἐπιτήδεια οἱ ἐνδιαφερόμενοι πολιτικάντηδες. Κανένα βαθύτερο καὶ οὐσιαστικὸ αἴτημα δὲν τοὺς ἔγινε ριζωμένη πίστη, ἄξια νὰ τοὺς ἀνυψώσει στὶς μεγάλες θυσίες γιὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς.

Ὅμως αὐτὸ εἶν' ἐν' ἄλλο ζήτημα, ποὺ μόνον μιὰ γενικὴ **τρέτη κατάσταση** θὰ τὸ διευθετήσῃ σωστά, καὶ ποὺ τὴ βλέπουμε νὰ ὑπο-

φώσκει στὸν ὄριζοντα, χωρὶς ὅμως νὰ πάρει τὴν ὀριστικὴ τῆς μορφή, γιὰ τὴ ὅσοι τὴν ὀραματίζονται δὲν ἔδειξαν ἀκόμη τὴν ἀπαιτούμενη τόλμη νὰ τὴν παρουσιάσουν καὶ νὰ ζητήσουν ἀπὸ τὸν κυπριακὸ λαὸ τὴν πραγματοποίησίν της. Ἐκεῖνο ποὺ θὰ μὲ ἀπασχολήσει σήμερον εἶναι ἡ θέση τῆς Διανόησης μέσα στὴν πολιτικὴν αὐτὴ διεκυστίνδα.

Εἶμαι ὁ τελευταῖος ποὺ θὰ ζητήσω ἀπὸ τοὺς διανοούμενους νὰ σταθοῦν οὐδέτεροι καὶ ἀδιάφοροι ἢ ἐχθρικοὶ πρὸς τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας. Ἴσα ἴσα ποὺ ἡ προσπάθεια τῆς στήλης αὐτῆς, χρόνια τώρα, εἶναι νὰ προσγειώσει τοὺς διανοούμενους μας καὶ νὰ τοὺς κάνει νὰ νιώσουν ἐπιταχτικὰ τὸ καθῆκο ποὺ ἔχουν νὰ μελετήσουν καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ προβλήματα τῆς ἐποχῆς μας δημιουργικὰ καὶ καθοδηγητικὰ στὸ ἔργο τους, δηλ. νὰ «ἐνταχθοῦν» (γιὰ νὰ χρησιμοποιῶ τὴν ὥραία ἔκφραση τοῦ κ. Παπανδρέου) μέσα στὴν ἐποχὴ μας τόσο στὴν οὐσία ὅσο καὶ στὴ μορφή. Γιὰ τὴν πιστεύω πὼς δὲν μοροῦν ἡ Διανόηση καὶ ἡ Τέχνη νὰ δημιουργηθοῦν καὶ νὰ ζήσουν ἔξω τόπου καὶ χρόνου. Ξεκινοῦν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ἐμφανίζονται, καὶ καταλήγουν σ' αὐτὴν ἢ καὶ πῶς πέρ' ἀκόμη; ἀνοίγουν δρόμους μέσα σὲ μέλλο. Δέχονται καὶ δίνουν ἐπιδράσεις, πλάθουν καὶ διαμορφώνουν τὴν ἄχρονη ζωὴ, προσπαθώντας νὰ τὴ στηρίξουν σὲ ὑγιέστερα θεμέλια καὶ νὰ τὴν ἀνυψώσουν σὲ φωτεινότερους καὶ καθολικώτερους ὀρίζοντες. Δὲν ὑπάρχει δημιουργικὸ πνεῦμα ἔξω ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ποὺ ζεῖ.

Ὅμως ἀπὸ τὸ σημεῖο αὐτὸ ὡς τὸ σημεῖο νὰ γίνουν οἱ διανο-

ούμενοι τυφλά ὄργανα μιᾶς πολιτικῆς παράταξης, χωρὶς πρωτοβουλία καὶ χωρὶς ἐλευθερία σκέψης καὶ δράσης, ὑπάρχει μεγάλη διαφορά. Ὁ διανοούμενος εἶναι ὁ κατ' ἔξοχὴν ἐλεύθερος ἄνθρωπος, ἐλεύθερος στὴν πραγματικὴ σημασία τῆς λέξης: ὁ χωρὶς προλήψεις καὶ προκαταλήψεις ἄνθρωπος, ποὺ σέβεται τὸν ἑαυτό του καὶ τοὺς ἄλλους, ποὺ μὲ ἀνοιχτά τὰ μάτια τῆς ψυχῆς του θὰ δεῖ τὴ ζωὴ σ' ὅλες τὶς ἐκδηλώσεις της, θὰ δεχτεῖ τὰ κατὰ τῆς καὶ θὰ καυτηριάσει τὰ κακά της ἀνεμπόδιστα, ὅποια κι ἂν εἶναι ἢ ἀφορμὴ τους, καὶ ποὺ μὲ ἀγαθὴ διάθεση θὰ δουλέψει ἀνυψωτικά γιὰ ὅλους. Δὲ θὰ διστάσει ὁ πραγματικῶς ἐλεύθερος διανοούμενος νὰ ἐπαινέσει τὴν καλὴ ἐργασία κ' ἐνὸς «ἐχθροῦ», νὰ ὠφεληθεῖ μάλιστα ἀπ' αὐτή, γιὰ νὰ προαγάγει καὶ τὸ δικό του ἔργο, γιὰ τὸ καλὸ τοῦ συνόλου. Κι οὔτε θὰ διστάσει νὰ ἐπικρίνει τίμια τὶς κακὲς ἐνέργειες ἐνὸς φίλου, ἐνὸς συναγωνιστῆ, ἂν αὐτὸς τραβάει τὸ στραβὸ δρόμο παρασύροντας σ' αὐτὸν κι ἄλλους. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ διανοούμενου, ἢ μὴ προσκόλλησή του σ' ὀρισμένη στενὴ πατρίδα, τοῦ δίνουν τὸ φτερό ποὺ τότε φέρουν στὶς ὑψηλὲς σφαῖρες τοῦ δλοκληρωμένου καὶ ἀδέκαστου ἀνθρώπου, ποὺ πρέπει νὰ εἶναι κάθε πνευματικὸς ἐργάτης.

Ὅταν ὅμως ὁ διανοούμενος προσχωρήσει μὲ κλειστά μάτια σὲ μιὰ πολιτικὴ παράταξη—προπάντων σὰν αὐτὲς ποὺ ἀμελέτητα παρουσιάστηκαν τώρα στὴν Κύπρου, παρατάξεις ὁλότελα ἀποκλειστικὲς καὶ στενόκαρδες καὶ χωρὶς τὴν πλατιά προοπτικὴ τοῦ συνόλου, χωρὶς τὴν καλὴ οὐσία τῆς ζωντανῆς πα-

ράδοσης καὶ τὴν πολιτισμένη πρόοδο τῆς σημερινῆς ἐποχῆς συνταυτισμένες γιὰ τὸ καλὸ ὅχι μιᾶς μερίδας, μὰ ὅλου τοῦ λαοῦ—χάνει τὴν προσωπικότητά του καὶ γίνεται φερέφωνο τῶν ἐπιταγῶν ποὺ ἐπιβάλλει ἡ στενὴ σκοπιμότητα τῆς κομματικῆς ἐξυπηρέτησης. Γίνεται φανατικός, δηλαδή ἀποκλειστικὸς καὶ μονόπλευρος, καὶ μωπάζει ἀξιοθρήνητα. Μπορεῖ ὁ φανατισμὸς νὰ ἔκανε θαύματα στὶς μεγάλες θρησκευτικὲς, πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐξορμήσεις, καὶ νὰ τὶς ἔχει βοηθήσει ὡς ἕνα σημεῖο. Ἀλλὰ ὁ πνευματικὸς φανατισμὸς πάντα ἔβλαψε τὶς δημιουργικὲς ἱκανότητες τοῦ πνεύματος, γιὰ τὸ ὑποδούλωσε σὲ μιὰν ἀποκλειστικότητα ἀσφυχικὴ. Ὁ ὑπερεθνικισμὸς ὀδηγεῖ στοὺς μικρόψυχο σωβινισμό, ποὺ ὅπου παρουσιάστηκε μὲ ἀξιώσεις πνευματικῆς ἀφῆσεν ἔργα τῆς χειρότερης ποιότητος. Οἱ ὑπεραριστερὲς ἰδέες ὀδηγοῦν στὴν ἀναρχία, κι ὅπου χρησιμοποιήθηκαν στὴν τέχνη δημιουργήσαν ἄτεχνα προπαγανδιστικὰ κατασκευάσματα.

Ὅπως πιστεύω πὼς ἡ ἐθνικὴ συνείδηση συνδέεται βαθιὰ καὶ δημιουργικὰ μὲ τὶς πανανθρώπινες ἰδέες μιᾶς παγκόσμιας εὐτυχισμένης ζωῆς, ἔτσι πιστεύω πὼς κ' οἱ πραγματικοὶ διανοούμενοι μποροῦν καὶ πρέπει νὰ πάρουν καὶ τὶς δυὸ αὐτὲς τάσεις ἐλεύθερα καὶ νὰ τὶς δουλέψουν ἀπροκατάληπτα γιὰ νὰ δημιουργήσουν τὰ ἐθνικά τους ἔργα μὲ τὸν πανανθρώπινο χαραχτήρα, — τὰ μόνια ἔργα ποὺ θὰ ζήσουν γιὰ νὰ φωτίσουν καὶ δώσουν τὴν πνευματικὴ χαρὰ στοὺς σύνολο. Ἐτσι μόνο θὰ καλλιεργήσουν τὶς πλούσιες ἐθνικὲς ἀρετὲς ἀλλὰ καὶ τὶς ἀνθρωπιστικὲς διαθέσεις. Ἐτσι μόνο θὰ

κάνουν τὸ λαὸ νὰ νοιώσει πὼς ἀνήκει σὲ μιὰν ἀγαπημένη κ' ἔνδοξη Πατρίδα, ἀλλὰ καὶ σὲ μιὰ μεγάλη οἰκογένεια πατρίδων.

Ἀπευθύνουμαι στοὺς ἐκπαιδευτικούς, στοὺς ἐπιστήμονες, στοὺς δημοσιογράφους, στοὺς λογοτέχνες καὶ στοὺς καλλιτέχνες μας: ἀπευθύνουμαι σὲ κάθε ἓνα πού ενδιαφέρεται γιὰ τὴν πνευματικὴ ζωή: Διεκδικήστε τὴν πνευματικὴν ἐλευθερίαν σας! Μὴ δεχτῆτε τὴν τυφλὴ κηδεμονία τῆς ἀλόγιστης κομματικῆς πολιτικῆς! Μὴ θυσιάσετε τὴν πνευματικὴν ἀνεξαρτησίαν σας γιὰ ἀμελέτητους κομματισμοὺς πού κατατρίβουν τὸ λαὸ μας. Γίνετε οἱ κήρυκες μιᾶς ἀνώτερης ζωῆς μέσα στὰ ἔθνη καὶ πανανθρώπινα πλαίσια, μιᾶς ζωῆς χωρὶς μίσση καὶ σκληρότητες, μιᾶς ζωῆς γεμάτης ἀπὸ πολιτισμένη δράση πού φέρνει στὴν εὐτυχία γιὰ ὅλους. Μὴ τυφλωθῆτε ἐσεῖς ἀπὸ φανατισμό, γιὰ νὰ μὴ τυφλώνετε καὶ τὸ λαὸ, τὸν «πάντα εὐκολοπίστευτο καὶ πάντα ἀπατημένο» ἀπὸ τοὺς ἐπιτήδειους. Σταθῆτε δίπλα στὸ λαὸ μας καὶ πέστε του ποιὸς εἶναι, μορφῶστε τον, ἐμπνεύσατέ του αὐτοπεποίθησιν καὶ θάρρος γιὰ τὴν πρόοδό του, ἀνοίξτε τὰ μάτια του νὰ δεῖ τὴν πραγματικότητα καὶ καθοδηγήστε τον νὰ τῆ σταθμίσει σωστά, γιὰ νὰ τραβήσῃ ἐλευθερὸς τὸ δημιουργικὸ δρόμο τῆς ἐθνικῆς καὶ ἀνθρώπινης εὐδαιμονίας του. Μπορεῖ, καθένας στὸν κύκλο του, νὰ κάνει τὴ δουλειά τούτη ἀποτελεσματικά.

Μιὰ νέα ζωὴ θὰ βγεῖ μέσ' ἀπὸ τὸ σημερινὸ πόλεμο πού κλόνισε συθέμελα τὴν ἀνθρωπότητα, μιὰ ἐλεύθερη ζωὴ, ἀφοῦ ὁ πόλεμος γίνεται γιὰ τὴν Ἐλευθερίαν τῶν λαῶν καὶ τῶν ἀτόμων. Θὰ εἶναι πολὺ

ἀπογοητευτικὸ οἱ διανοούμενοι νὰ θυσιάσουν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν προσωπικότητά τους γιὰ τὴν ἐξυτηρέτησιν μιᾶς μικρῆς ἢ μεγάλης κομματικῆς τυραννίας. Ἰσα ἴσα πού αὐτοὶ πρέπει ν' ἀποσεύσουν κάθε εἶδος τυραννίας, καὶ νὰ μεταλαμπαδεύσουν τὸ χαρῶπὸ φῶς τῆς δικῆς τους ἐλευθερίας σ' ὅλο τὸ λαὸ. Μὰ γι' αὐτὸ χρειάζεται σύντονος ἀγῶνας, δημιουργικὴ ἐργασία, ἐνθουσιασμός καὶ πίστη στὶς βασικὰ ἀξίες τῆς ζωῆς, ὑπερήφανη ἀλλὰ καὶ λογισμένη ἀνεξαρτησία γνώμης καὶ δράσης, κὶ ἀγάπη, μεγάλη ἀγάπη στὸν τόπο μας, πού δεινοπαθεῖ μέσα σὲ τόσες ἀντίξοες καταστάσεις ἀλλὰ κὶ ἀπὸ τοὺς κομματικούς πειραματισμοὺς τῆς ὑστερόβουλης ματαιοδοξίας τῶν ἐπιτηδίων φαριστῶν, πού σπέρνουν τὸ μῖσος καὶ τὴ διχόνοια.

Ἔσοι πιστοί!.....

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΥΗΣΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ

Georg Alastos: Cyprus: Past and future. p. p. 75. London [1944.] 5/-

Εἶναι ἓνα κομψὸ τομίδιο πού ἔχει ἐκδόσει, ὅπως ἀναγράφεται στὸ ξόφυλλο, ἡ «Ἐπιτροπεία ἐπὶ τῆς Κυπριακῆς Ὑποθέσεως», ἡ ἴδια ἐπιτροπεία, φαντάζομαι, γιὰ τὴν ὁποίαν ἔγινε πρὶν λίγο καιρὸ ἀρκετὴ συζήτηση κατὰ πόσον ἀντιπροσωπεύει στὰ διάφορα διαβήματά της τὸν Κυπριακὸ Λαὸ καὶ τῆς ὁποίας ὠρισμένες ἀπόψεις καὶ ἐνέργειες ἐπροκάλεσαν τὴν διαμαρτυρία τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ Κυπρι-

ακού λαού και του τύπου. Προκειμένου όμως για το βιβλιαράκι αυτό η αλήθεια είναι πως ο συγγραφέας δε φαίνεται να πιστεύη σ' άλλη λύση εκτός απ' εκείνη που ανταποκρίνεται στον παντοτεινό πόθο του Ἑλληνικού Κυπριακού λαού.

Ἡ πρόθεση τοῦ συγγραφέως, ὅπως διατυπώνεται στήν εἰσαγωγή τοῦ πρώτου κεφαλαίου, εἶναι «να παρουσιάσῃ τὴν Κύπρο καὶ τοὺς Κυπρίους ὅπως πραγματικὰ εἶναι, μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι τὸ κοινὸ ποῦ θὰ διαφωτισθῇ γιὰ τὸν δίκαιον ἀγῶνα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ δὲ θὰ παραλείψῃ νὰ ἐνεργήσῃ γιὰ τὴν ἱκανοποίηση τῶν δίκαιων ἀξιώσεών του». Εἰδικώτερα ὁ συγγραφεὺς θέλει νὰ δώσῃ, ὅπως γράφει, μιὰν ἀντικειμενικὴν ἀπάντησιν στὰ ἐρωτήματα: Ποιοὶ εἶναι οἱ Κύπριοι, τί θέλουν, ποιά ὑπῆρξε καὶ ποιά εἶναι τὴν ὥρᾳ τῆς συμβολῆς τους στὸν πόλεμον, τί κατῳρθώσε ἴσα μὲ τὴν ὥρᾳ ἡ Ἀγγλικὴ διοίκησις καὶ πῶς μπορεῖ ἡ Μ. Βρετανία νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰ αἰτήματα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ καὶ ποιά εἶναι τὰ αἰτήματα αὐτά.

Τὸ α' κεφάλαιον (ὅλο τὸ ἔργον διαίρεται σὲ 4 μικρὰ κεφάλαια) εἶναι σὰν ἓνα ἱστορικὸ πλάισιον, ποὺ περιλαμβάνει συντομώτατα τὴς κυριώτερας φάσεις τῆς Κυπριακῆς (πολιτικῆς) ἱστορίας μέχρι τῆς Ἀγγλικῆς κατοχῆς, τὴν ὁποίαν ἐξιστορεῖ κάπως λεπτομερέστερα, γιὰ νὰ φανοῦν οἱ συνθήκες κάτω ἀπὸ τὴς ὁποῖες ἡ Κύπρος περιήλθε στοὺς Ἀγγλους.

Τὸ β' κεφάλαιον ἀναφέρεται στὴ Βρετανικὴ διοίκησιν τῆς νήσου· εἶναι πολὺ ἐνδιαφέρον κεφάλαιον γιὰ τὴν ὠμὴν εἰλικρίνεια μὲ τὴν ὁποίαν ἐκτίθεται ἡ Ἀγγλικὴ πολιτικὴ καὶ γιὰ τοὺς αὐστηροὺς μὰ τόσο δίκαιους χαρακτηρισμοὺς τῆς

μόνον ἡ μακρόχρονη συνήθεια νὰ βάζῃ πάνω ἀπ' ὅλα τὴν πολιτικὴ σκοπιμότητα θὰ ἐπέτρεπε στὸν Ἀγγλο ἀναγνώστη νὰ τὸ διαβάσῃ χωρὶς κάποια στενοχώρια. Ἰδιαίτερην ἐπιμονὴ δείχνει ὁ συγγραφεὺς γιὰ τὴς οικονομικῆς συνθήκες τοῦ τόπου καὶ προλάντων ἀναλίμει μὲ ἀριθμοὺς καὶ γεγονότα τὸ ἀγροτικὸν πρόβλημα καὶ ἐξηγεῖ πειστικὰ τοὺς λόγους τῆς οικονομικῆς κακοδαιμονίας τῆς ὑπαίθρου· στὸ ἴδιον κεφάλαιον ὁ συγγραφεὺς βρῖσκει ἀρκετὰ ἐνθουσιώδεις ἐκφράσεις γιὰ νὰ περιγράψῃ τὸν ἀγῶνα τῶν ἐργατῶν ν' ἀνυψώσουν τὸ βιοτικὸν τοὺς ἐπίπεδο.

Τὸ γ' κεφάλαιον ἀναφέρεται στὸν ἀγῶνα τοῦ κυπριακοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ μοναδικοῦ του πόθου καὶ μὲ δίκαιη ἀγανάκτησιν ὁ συγγραφεὺς μιλά γιὰ τὴς ἐξεζητημένους, στρεψόδικους ἢ ἀδικεῖς ἀπαντήσεις μὲ τὴς ὁποῖες δεχόταν ἡ Ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὰ ὑπομνήματα τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἱκανοποίησιν τῆς τόσο φυσιολογικῆς ἐθνικῆς του ὑποθέσεως καὶ ἐκθέτει τοὺς λόγους—πολιτικούς, οικονομικούς, ἐθνικούς κτλ.—γιὰ τοὺς ὁποίους οἱ Κύπριοι προτιμοῦν τὴν ἐνωσὴν τοὺς μὲ τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν. Μὲ ἀξιεπαινετὴν παρηγορίαν καὶ σαφήνεια ἀναφέρει τὰ γεγονότα τοῦ 1931 καὶ ἐκδέτει μὲ χαρακτηριστικὴν ὀξύδερκεια καὶ ἀκρίβεια τοὺς λόγους ποὺ τὰ προκάλεσαν καὶ στὸ τέλος δίνει μερικὰ ἀπὸ τὰ πιὸ μελανὰ σημεῖα στὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον γίνονται καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ διακυβέρνησις τῆς νήσου.

Τὸ δ' καὶ τελευταῖον κεφάλαιον καταγίνεται μὲ τοὺς προσανατολισμοὺς ποὺ παρατηρήθησαν τελευταῖα στὴν Κυπριακὴν πολιτικὴν

καὶ μὲ τὴ συμβολὴ τῆς Κύπρου στὸν σημερινὸ πόλεμον· ἰδιαίτερη θέση κατέχει ἡ κίνησις τῶν ἐργατῶν καὶ τῶν ἀγροτῶν γιὰ τὴν ὁργάνωσίν τους. Μὲ πολὺ ζωνρὰ χρώματα καὶ σὲ ἀδρές γραμμὲς παρουσιάζεται ἡ σχεδὸν χαώδης κατάστασις ποὺ βρέθηκε ἡ Κύπρος στὶς ἀρχὲς τοῦ πολέμου ἀπὸ ἀδυναμία κυρίως τῆς Κυβερνήσεως ν' ἀντιμετώπισῃ ἀποφασιστικὰ τὴν κατάστασις, καὶ ἐδῶ φαίνεται πὼς ὁ συγγραφεὺς βρῖσκει τὴν εὐκαιρίαν νὰ δείξῃ—ἂν δὲν κἀνω λάθος—κάποια συμπάθεια γιὰ ὄρισμένο κόμμα πάντως ἀπ' ὅσα λέγονται ἐδῶ δὲ μπορεῖ νὰ δικαιωθῇ ἡ ἵδρυσσις τῆς ἐπιτροπείας γιὰ τὴν αὐτονομία τῆς Κύπρου, ὅσον προσωρινοὶ καὶ ἂν εἶναι οἱ σκοποὶ τῆς.

Ἐκθέτει ὕστερα τὴν αὐθόρμητη συμβολὴ τῶν Κυπρίων στὸν ἀγῶνα τῆς ἐλευθερίας, ὅπως οἱ ἴδιοι θέλουν νὰ τὸ πιστεῦσιν, καὶ ἐξηγεῖ πολὺ σωστὰ τὴν προθυμία αὐτῆ τῶν Κυπρίων χωρὶς νὰ εἶναι ἀπόδειξις ὅτι εἶναι εὐχαρισθημένοι μὲ τὸ πολιτικὸ τους καθεστῶς, «πράγμα ποὺ εἶναι ἴσως δύσκολο νὰ τὸ καταλάβῃ ἡ ἐπίσημη πολιτικὴ», (ἀλήθεια, δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορὰ ποὺ λέγεται αὐτό, καὶ καταντᾷ ἀνυπόφορη κάποτε ἡ ἐπιμονὴ τῆς ἐπίσημης Ἀγγλικῆς πολιτικῆς νὰ μὴ θέλῃ νὰ νοιώθῃ τὴν ἰδιαίτερη ἰδιοσυγκρασία κάθε λαοῦ), καὶ στὶς τελευταῖες σελίδες ἀναφέρει τὶς προσπάθειες ποὺ καταβίλλει ὁ Κυπριακὸς λαὸς τὰ τελευταῖα χρόνια νὰ καλυτερέψῃ τοὺς ὅρους τῆς ζωῆς του.

Ἀσφαλῶς τὸ βιβλιαράκι αὐτὸ γραμμένο μὲ μεγάλη συντομία καὶ σαφήνεια καὶ ἐκδέτοντας μ' ἀπροκάλυπτη εἰλικρίνεια τὰ οὐσιαστικώτερα σημεῖα τοῦ Κυπριακοῦ ζη-

τήματος, θὰ μπορούσε νὰ διαφωτίσῃ πάνω σ' αὐτὸ ἀρκετὰ καλὰ ἓνα ξένο πρὸ πάντων ἀναγνώστη χωρὶς προκατάληψη καὶ πολιτικὴν ὑστεροβουλία.

Θ. Α. ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Πόλυ Μοδινοῦ: Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες, Ἀλεξάνδρεια 1944. σ. 64. Γ.Δ. 20.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ τοῦ κ. Μοδινοῦ κυκλοφόρησε πολὺ πρὶν ἀπὸ τὴν στάσις τῶν ἐλληνικῶν πολεμικῶν δυνάμεων στὴ Μέση Ἀνατολή, λές καὶ τὴν προαισθανόταν καὶ προσπαθοῦσε νὰ τὴν ἀποσοβῇ. Ἀποτελεῖ μιὰ πονεμένη μὲ ὅλο συμπάθεια καὶ δυνατὴ διεισδυτικότητα ἀνάλυσις τῶν προτερημάτων καὶ τῶν ἐλαττωμάτων τῆς ἐλληνικῆς φυλῆς, μιὰ ἐντονη φωνὴ φωτεινῆς κριτικῆς γιὰ τὸ δρόμον ποὺ ἀκολουθήσαμε καὶ ποὺ πρέπει ν' ἀκολουθήσουμε ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἂν θέλουμε ὄχι μόνον νὰ ἐλευθερωθῇ ἀλλὰ καὶ νὰ ζήσει ἀνθρώπινα ἡ Ἑλλάδα. Ἡ φωνὴ τοῦ κ. Μοδινοῦ πάλλεται ἀπὸ ἐθνικὴ ὑπερηφάνεια γιὰ ὅτι ἄξιο δημιούργησε στὴ μικραίωνα ἱστορία τῆς ἡ Ἑλλάδα, γιὰ τὸν τελευταῖο ἐθνικὸ πόλεμον προπάντων, ποὺ ἔδωσε μαθήματα τιμῆς καὶ ἀξιοπρέπειας σ' ὅλο τὸν κόσμον. Ἀλλὰ σπαράζεται ἡ ψυχὴ του ἀπὸ τὸ διαλυτικὸ σκουλῆξι τῆς ἀναρχίας ποὺ σιγοτρῶει τὸ ἐλληνικὸ δέντρο καὶ δὲν τὸ ἀφήνει πάντα νὰ καρπίζει πλούσια καὶ μεστωμένα.

Τὰ λόγια του, ἐπιγράμματα σὲ σκληρὸ μέταλλο σκαλισμένα, σφύζον ἀπὸ ζωὴ καὶ δύναμη, ἀπὸ ὀργὴ καὶ ἀγάπη, ἀπὸ κατάκρισις καὶ

ἐνθουσιασμό. Τὰ προτερήματα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς καμιά ψεύτικη μετριοφροσύνη δὲν τὸν ἐμποδίζει νὰ τὰ ξεδιπλώσει μπροστὰ μας καὶ νὰ τὰ ἐξάρει. Μὴ καὶ τὰ ἐλαττώματα μας—προπάντων αὐτὰ—δὲ φοβᾶται νὰ τὰ παρουσιάσει μ' ὅλη τὴν ἀσκήμια καὶ τὴν καταστροφικότητά τους, καὶ νὰ τὰ καυτηριάσει μὲ πυρωμένο σίδηρο, γιὰ νὰ γλυτώσουμε πιά ἀπ' αὐτὰ.

Τὸ «Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες», μὲ τὸν ἀδρὸ καὶ σοφὸ λόγον του, πρέπει ν' ἀποτελέσει τὸ Εὐαγγέλιο ὅλων τῶν Ἑλλήνων, καὶ στὴν πολεμικὴ καὶ σκλαβωμένη ζωὴ τῆς Ἑλλάδας σήμερα, καὶ στὴν ἐλεύθερη καὶ εἰρηνικὴ ζωὴ τῆς αὔριο. Μιὰ ἀνώτερη ἑλληνικὴ πνοὴ τὸ διαπνέει, μὲ ἦθος σεμνὸ καὶ στοργικὴ ἐθνικὴ διάθεση, μὲ πλατιά σκέψη καὶ καλοστηρικμὸ ἀνθρωπισμὸ.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΓΥΣΗΣ

Demetrius Caclamano: Greece.
A panorama. Macdonald & Co,
London (1943). p.p. 159. 5/—.

Τὸ βιβλίον αὐτὸ ἀνήκει στὴ σειρά «Cross-Roads», μιὰ σειρά ἀπὸ ὁμοίομορφα βιβλία γιὰ τὴν ἱστορία, τοὺς σκοποὺς καὶ τὶς ἐλπίδες τῶν λαῶν ποὺ συμμετέχουν στὸ σημερινὸ πόλεμον, γιὰ νὰ δημιουργήσουν μιὰ πλατύτερη γνώση τῶν χωρῶν αὐτῶν. Ὁ κ. Δ. Κακλαμάνος ἀσφαλῶς ἦταν ὁ πιὸ ἀρμόδιος γιὰ νὰ γράψει ἓνα τέτοιο βιβλίον γιὰ τὴν Ἑλλάδα στὴν σειρά τούτη, γιατί κατέχει τὰ ἑλληνικὰ πράγματα καὶ μπορεῖ νὰ τὰ τοποθετήσῃ μέσα στὸ διεθνὲς πλαίσιο ὅσο λίγοι. Ὅμως καὶ τὸ βιβλίον του αὐτό, ὅπως καὶ τὸ προη-

γούμενό του (δὲς «Κυπριακὰ Γράμματα», Η' ἀρ. 99—100, Σεπτ.—Ὀκτ. 1943, σ. 113) ἀπευθύνεται στοὺς Ἀγγλοὺς περισσότερο καὶ γενικὰ στὸν ἔξω κόσμον παρὰ στοὺς ἴδιους τοὺς Ἕλληνες.

Ὁ ἴδιος ὁ κ. Κακλαμάνος πολὺ ὀρθᾶ γράφει πὼς τὸ βιβλίον του «εἶναι ἓνα βιβλίον ἐντυπώσεων». Ἐντυπώσεις ἀπὸ τὴ γεωγραφικὴ πραγματικότητά τῆς Ἑλλάδας καὶ τὴν ἱστορία τῆς, ἀπὸ τὸ χαραχτῆρα τοῦ λαοῦ τῆς καὶ τὴν πολιτικὴ τῆς, ἀπὸ τὸν πολιτισμὸ καὶ τοὺς πόθους τῆς, νὰ τὴν εἶναι τὸ βιβλίον του. Καὶ γι αὐτὸ ὑπάρχει τόση ζωγραφικὴ παραστατικότητά στὴν ἀφήγηση, ἀλλὰ καὶ ἱστορικὸς ρεαλισμὸς (ἀν ἐπιτρέπεται ὁ χαραχτηρισμὸς). Ὁ κ. Κακλαμάνος παρουσιάζει σὲ ἀδρὲς ἀλλὰ σίγουρος γραμμὲς τὴν ἑλληνικὴν ζωὴ μέσα στοὺς αἰῶνες, καὶ προσπαθεῖ νὰ φωτίσῃ τὸν ἀκάτεχο ξένο γιὰ τὰ ἑλληνικὰ ζητήματα, γιὰ τὸ χαραχτῆρα καὶ τὴ μακροαῖωνη παράδοση τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, καὶ νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ἑλληνικὴν ὑπόθεσιν. Ἴσως γι αὐτὸ ὑπάρχει κ' ἐδῶ ἀρετὴ βιασύνη, ποὺ ἔχει γι ἀποτέλεσμα τὴν παραλείψην γεγονότων καὶ λεπτομερειῶν βασικῶν γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἐνῶ ἀπὸ τὴν ἄλλη πολλὰ λέγονται καὶ ξαναλέγονται καὶ υπογραμμίζονται μὲ ἐπιμονή. Κάποιες ἱστορικὲς καὶ ἄλλες ἀνακρίβειες, ἀσάφειες καὶ ἀβλεψίαι δὲ λείπουν κὶ ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτό, ποὺ ὅσο δὲν μποροῦν νὰ τὸ ζημιώσουν, γιατί ἀναφέρονται σὲ λεπτομέρειες.

Δὲν ξαίρω ἀν τὸ βιβλίον αὐτὸ θὰ βοηθήσῃ πλέον τὸν ξένον νὰ καίνοῦσιν τὴν Ἑλλάδα, ὅμως πολὺ δίκαια ὁ κ. Κακλαμάνος τὸ χαραχτῆρίζει: «Διαθήκη ἑνὸς Ἕλληνος, ποὺ ἡ καρδιά του εἶναι ἐνωμένη μὲ τοὺς ἰχυροτέ-

ρους δεσμούς με την καρδιά της χώρας του». Είν' ένα βιβλίο γραμμένο με άπεραντη αγάπη για την Ελλάδα κι αποπνέει το ελληνικό άρωμα. Γι αυτό δίκαια ο προλογιστής του βιβλίου Dr. Ernest Barker το χαρακτηρίζει: «διαθήκη ελευθερίας—και υπόμνημα της άφροσύνης μιᾶς ζωῆς σέ μιὰ υπόθεση πού πάντα υπήρξε, από την πρώτη άρχή της Ιστορίας της, η ουσιαστική υπόθεση της 'Ελλάδας».

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΥΣΗΣ

J. B. Priestley: Daylight on Saturday. A novel. London 1944. pp. 306. Heinemann. 9/6.

Ο J. B. Priestley είναι από τους σημαντικώτερους σύγχρονους Άγγλους μυθιστοριογράφους και δραματογράφους. Στο μυθιστόρημα προπάντων ή συμβολή του είναι εξαιρετική, γιατί βγήκε έξω από την καθιερωμένη μορφή και ουσία του κλασικού μυθιστορήματος, και τό πλούτισε βαθαινοντας τό περιεχόμενό του και ξαναπλάθοντας τη μορφή του. Τό ύλικό πού καταργάζεται μπορεί να μην είναι πάντα τύποι έντονα ξεχωριστοί, γιατί δέν τόν ενδιαφέρουν τόσο τά άτομα όσο οι καταστάσεις πού τά δημιούργησαν, και προπάντων οι καταστάσεις πού αυτά δημιουργούν και παρουσιάζονται σάν ζωντανή ατμόσφαιρα στα έργα του. Η όπτική γωνία άπ' την όποια βλέπει τους ανθρώπους του στην άρχή φαίνεται πώς είναι πολύ στενή και ό τρόπος της πρώτης των εμφάνισης σχεδόν τυπικός και κάπως μονότονος: Φτάνει π.χ. ν' αναφερθεί ένα όνομα στο τέλος

μιᾶς προηγούμενης περιγραφῆς, για ν' άρχίσει στο παρακάτω κεφάλαιο ό Priestley να μιᾶς διηγείται για ένα νέο πρόσωπο και να μιᾶς παρουσιάζει κάποια χαρακτηριστικά του, κ' ίσως όχι τά βασιχώτερα. Όμως άμα κάνει με τις άδρες αυτές πινελιές τη σύνθεση της πλατιάς εικόνας του, προχωρεί σ' ένα τεχνικότατο δούλεμα των προσώπων και της στάσης των απέναντι της ζωῆς, τονίζοντας μιὰ λεπτομέρεια χαρακτηριστική, χρωματίζοντας ζωηρά μιάν εκδήλωση του ενός, κρύβοντας στο σκίόφωτο ένα άλλο. Η ολοκλήρωση του πίνακα της ζωῆς έρχεται με τη συνάρτηση των σχέσεων των προσώπων άναμεταξύ τους, τη σύγκρουση των διαφορετικών χαρακτήρων και την καθαρή, σχεδόν κλασική έκφραση. Κάποτε μιᾶς βαραίνοντ τά γεγονότα με τό πλάτύ τους θλιβερό βάδισμα, κι άλλοτε άλαφροπετά ή καρδιά με τό άνάλαφρο περπάτημα άνάμεσα στις χιρές της ζωῆς: κάποτε ή σκέψη συμπυκνώνεται σε σκληρή, αποκρυσταλλωμένη μορφή, κι άλλοτε παιζογελάει ειρωνικά με τις μικρές παραξενιές της.

Στό "Daylight on Saturday" φαίνεται τυπικώτερα ή τεχνική αυτή του Priestley. Τό μυθιστόρημα αυτό ασχολείται με τη ζωή σ' ένα εργοστάσιο αεροπλάνων στην Άγγλία κατά τόν Όχτώβρη του 1942. Είναι χιλιάδες οι εργάτες κ' οι εργάτριες του πού συμβάλουν στην πολεμική προσπάθεια, καθένas με τό δικό του τρόπο. Μερικών βλέπουμε την προσωπικότητα να ξεδιπλώνεται μπροστά μας και ν' άποτελούν, μαζί με τους διευθύνοντες τό εργοστάσιο, τους ήρωες του έργου—άν και ό πραγ-

ματικὸς ἥρωας εἶναι ὁ λαὸς ποὺ δέχτηκε τόσο ψύχραιμα κι ἀποφασιστικὰ τὴ θεομηνία τοῦ πολέμου. Μὰ ἐπειδὴ ἡ προέλευση τῶν ἀνθρώπων αὐτῶν εἶναι διάφορη, ἡ στάση των ἀπέναντι στὴ ζωὴ εἶναι διαφορετικὴ, κι ἀντικρούζουν τὰ ἠθικά, κοινωνικά, οἰκονομικά καὶ πολεμικά ζητήματα ἀπὸ διαφορετικὴ σκοπιά. Κι ἀκριβῶς γι αὐτὸ γίνεται ἡ σύγκρουση τῶν ποικίλων χαρακτήρων, μαλακὴ στὴν ἀρχή, ἀλλὰ ἔντονη ὅσο ἡ πλοκὴ κ' ἡ δράση προχωροῦν. Ἔτσι τὸ ἔργο, ἐνῶ ἀνοίγεται σὰν ἓνα ρεπορτάζ, καλογραμμμένο βέβαια, ἀλλὰ καὶ κουραστικό, σιγὰ σιγὰ φτάνει στὸ πεδίο τῆς δραματικότητος καὶ τῆς ψυχολογικῆς ἀνάλυσης. Ἡ ὀξεία παρατηρητικότητα τοῦ συγγραφέα κ' ἡ μεγάλη τέχνη του κατορθώνουν ἀπὸ μιὰ λεπτομέρεια ἢ ἓνα ἐπεισόδιο νὰ δημιουργήσουν ἀτμόσφαιρα δραματικὴ ποὺ συγκλονίζει μὲ τὸν πλοῦτο τῆς συμμαζεμένης σὲ μιὰ στιγμή ζωῆς καὶ μὲ τὴν κλασικὴ του ἔκφραση.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ θέλω νὰ τὸ νίσω τὴν τολμηρὴν εἰρωνεία τοῦ Pristley, ποὺ εἶναι ὅμως δίκαιη κριτικὴ πολλῶν τρωτῶν τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῶν Ἑγγλων. Εἶναι στοιχεῖο ποὺ τὸ βρῖσκουμε βέβαια πλούσιο σχεδὸν σ' ὅλους τοὺς Ἀγγλους συγγραφεῖς, ἀλλὰ σὲ μιὰ περίοδο πολέμου καὶ γιὰ θέμα τόσο λεπτὸ ἕως νὰ περιμέναμε λιγώτερο καυστικὴ τὴν κατάκριση γιὰ μεγάλα ἔθνικα ζητήματα.

Γενικὰ τὸ "Daylight on Saturday" εἶναι μιὰ ζωηρὴ εἰκόνα τῆς ἀγγλικῆς ἐργοστασιακῆς ζωῆς κατὰ τὴν πολεμικὴ περίοδο, μὲ περισκεψη καὶ τέχνη συναρμολογημένη,

καὶ μὲ βαθιὰ ἀνθρώπινη διάθεση. Μ' ὅλο ποὺ ἔχει τόσο ἐπικαιρικὸ χαρακτῆρα ἢ ὑπόθεσή του, κατορθώνει ὁ Pristley νὰ δημιουργήσῃ ἔργο βαθιὰ ἀνθρώπινο καὶ ἔντονα χαρακτηριστικὸ τῆς μεγάλης ἐποχῆς μας.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΥΣΗΣ

Soviet Short Stories. Editors: I. Montagu and H. Marshall. The Pilot Press, London. p.p. 154. 26.

Soviet Short Stories 1942-1943. Edited by I. Montagu and A. Marshall. The Pilot Press. London. p.p. 121. 3/6.

Ἡ ῥωσικὴ πεζογραφία τοῦ 19ου καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 20ου αἰῶνα διαβάστηκε σ' ὅλα τὰ ἔθνη ὅσο ἴσως καμιά ἄλλη λογοτεχνικὴ παραγωγή κ' ἐπίδρασε τεράστια στὴν παγκόσμια λογοτεχνία. Ἡ λογοτεχνικὴ ὅμως παραγωγή τῆς Ρωσίας μὲ τὸ σοβιετικὸ καθεστῶς ἐλάχιστα ἔγινε γνωστὴ σ' ἄλλους λαούς, γιὰ τὴν παραπάνω φορὴς ἦταν «εἶδος» ἀπαγορευμένο, ὅπως δὲ καὶ ἡ πραγματικὴ γνώση τοῦ τι συνέβαινε στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσὴ σ' ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρώπινης δράσης. Τώρα ὅμως μὲ τὴ συμμετοχὴ τῶν Ρώσων στὸ συμμαχικὸ ἀγῶνα στάθηκε δυνατὸ νὰ μᾶς ἔρθουν πλουσιώτερες καὶ βεβαιότερες πληροφορίες γιὰ τὸ τι γίνεται στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσὴ, κ' ἔτσι νὰ γνωρίσουμε, κοντὰ σ' ἄλλα, καὶ τὴν πλούσια λογοτεχνικὴ τῆς παραγωγῆς, ποὺ κι αὐτὴ εἶναι σπουδαία, ἐνδιαφέρουσα καὶ διδαχτικὴ, ὅπως κι ὅλη ἡ ἀναδημιουργία ποὺ συντελεῖται γόνιμα ἐκεῖ.

Ἀπὸ τὰ δυὸ βιβλία σοβιετικῶν διηγημάτων στὴν ἀγγλική, ποὺ ἔχω μπροστά μου, τὸ πρῶτο περιέχει ἔργα γραμμένα πρὶν ἀπὸ τὸν πατρινοῦ πόλεμο, ἐνῶ τὸ δεύτερο περιέχει διηγήματα γραμμένα στὰ 1942—1943 καὶ ἐμπνευσμένα ἀπὸ τὸν ἀπελευθερωτικὸ πόλεμο ποὺ διεξάγουν τώρα οἱ σοβιετικοὶ λαοί. Δὲ θὰ ξεχωρίσω ὀνόματα συγγραφέων καὶ ἔργα, μὰ θ' ἀναφέρω μονάχα μερικὰ γενικὰ χαρακτηριστικά, ποὺ διαγράφονται καθαρὰ. Πρῶτα εἶναι τὸ διαφορετικὸ κοίταγμα τῆς ζωῆς, ποὺ κι αὐτὴ εἶναι τόσο διαφορετικὴ στὴ Ρωσία ἀπὸ ἄλλου. Ὑπάρχει στὴ ζωὴ αὐτὴ ὑγία πρωτόγονη—πῶς ἀλιῶς νὰ τὴν πῶ;—καὶ μιὰ τάση γιὰ σταθερὴ ἀνοδο, ποὺ συντελεῖται μὲ τὴ βοήθεια τῆς αὐτοκριτικῆς καὶ τῆς ἀσταμάτητης ἀναπροσαρμογῆς καὶ ἀνοικοδόμησις. Ὑπάρχει ἀγνότητα στὴ διάθεση, δύναμη στὴ σύλληψη καὶ τόλμη στὴν ἐχτέλεση καὶ συγκινεῖ ἡ πλατιά ἀγάπη γιὰ τὸν ἄνθρωπο κ' ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ πάτριον ἔδαφος καὶ γιὰ τὴ νέα σοβιετικὴ ζωὴ. Τὰ τελευταῖα αὐτὰ χαρακτηριστικὰ βρίσκονται προπάντων στὸν τόμον των πολεμικῶν διηγημάτων, ὅπου ἡ ἀγάπη στὴν πατρίδα καὶ τὸ μῖσος στὸν ἄγριον ἐπιδρομέαν κυριαρχοῦν. Ἡ ἐπικαιρότητα ὅμως, δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία, πὼς κάποτε τ' ἀδυνατίζει, καὶ κατανοῦν μερικὰ τέτοια διηγήματα νὰ μὴν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ μιὰ ἐνθουσιαστικὴν ἡμερήσια διαταγὴ ἢ μιὰ στεγνὴ ἀναγραφή ἡρωϊκῶν γεγονότων ἢ μιὰ ἐκδηλὰ προπαγανδιστικὴ ἀφήγησις μὲ ἐντονα κομματικὸ χαρακτήρα. Εὐτυχῶς ὅμως αὐτὸ σπάνια συμβαίνει, γιατί τις περισσότερες φορές εἶναι πλατὺ τὸ ὀπτικὸ

πεδίο τῶν συγγραφέων καὶ οἱ ὀρίζοντες τῶν ἀνοιχτοί.

Ἡ τέχνη στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωσις—περισσότερο παρὰ ἄλλου—ἀποτελεῖ κοινωνικὴ λειτουργία· καὶ τὸ χαρακτήρα αὐτὸ τὸν ἔχουν καταφάνερα οἱ δυὸ αὐτοὶ τόμοι τῶν "Soviet Short Stories".

ΚΩΣΤΑΣ ΠΡΟΥΣΗΣ

Η ΤΕΧΝΗ

ΕΚΘΕΣΗ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΜΑΘΗΤΩΝ Π. ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Κάθε φορὰ ἡ ἐπίδοσις τοῦ μαθητῆ στὸ σχολεῖο προκαλεῖ τὸ θαυμασμὸ μόνον στὸν κύκλον του. Στὴν τέχνη ὅμως τὸ ζήτημα ἀπλώνεται πέρα ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ σχολείου. Γιαντὸ οἱ σχολικὲς ἐκθέσεις ἔχουν ἰδιαιτέραν διπλὴ σημασία, γιατί ἀπ' τὴ μιὰ, στὸ κοινόν, παρουσιάζουν τὰ ταλέντα, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη στὰ παιδιὰ δίνουν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐμφανιστοῦν.

Στὴ φρεσινὴ ἐκθεσὴ τῶν μαθητῶν τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου παρουσιάζεται κατάδηλος ὁ ὄριμος καρπὸς τοῦ ἐνδιαφέροντος τοῦ δημιουργοῦ τῆς κίνησης τούτης καλλιτέχνη καθηγητῆ κ. Α. Διαμαντῆ. Διδάσκει μὰ χωρὶς νὰ ἐπηρεάζει. Καὶ τὸ σπουδαιότερον εἶναι π' ἀφήνει εὐρὺ πεδίο καὶ ἐλευθερίαν κίνησης στοὺς μαθητῆς. Μαθαίνει ἀκόμα τὰ παιδιὰ νὰ βλέπουν, καὶ μ' αὐτὸ ν' ἀποδίδουν, προσωπικὰ ἐντελῶς, ὅσα αἰσθάνονται, κι' ὅσα τοὺς συγκινοῦν. Ἡ πρωτοβουλία τοῦ παιδιοῦ ἀναπτύσσεται στὸν πιὸ μεγάλον βαθμό. Μὰ τὸ ὅτι κατορθώνει ν' ἀναπτύσσει τὴν προσωπικότητα στὰ παιδιὰ, μὰς πείθει πὼς πετυχαίνει ὀλοτέλῃ στὴ δουλειά του.

Οἱ ἐγκεφαλικὲς προσπάθειες λείπουν. Ὁ αὐθορμητισμὸς κυριαρχεῖ. Μιὰ παραγωγικὴ καὶ δημιουργικὴ δουλειὰ συντελεῖται στὸ Παγκύπριο Γυμνάσιο. Τὰ παιδιὰ μὲ τὸν πλούσιο ἔσωτερικὸ τοὺς κόσμον μᾶς ἀνεβάζουν στὸ ὕψος τῆς καλλιτεχνικῆς τοὺς συγκίνησης, μὰ τὸ σπουδαιότερον μὲ τὴ συνοδεία τῆς εὐλιχρύνειας καὶ τῆς ἀπλότητάς τοὺς. Ποικιλία στὴν ἔμπνευση. Ταλέντα ποὺ δέχονται ἄμεσα τὴν ἐπίδραση τῆς φύσης, κι ἄλλα ποὺ μὲ τὴν καλλιτεχνικὴ καὶ ποιητικὴ συνάρμα διὰθυσίαν τοὺς δὲν περιμένουν νὰ τοὺς προσπορίσει τὸ θέμα ἢ φύση. Ἔχουν πηγαία τὴν ἔμπνευση, συνθέτουν. Μὲ τοπεία, nature morte, σχέδια, μολύβι ἢ μελάνι, ἀρχιτεκτονικά, διακοσμῆσεις, πατατοτυπίες, σπουδὲς ἀνθῆ, γλυπτὰ σὲ γύψο, κ' εἰκονογραφημένους ἱστορίες πλουτίζεται ἡ ἔκθεσις. Δὲν ξέρω μὰ στὰ πλεονάζοντα τὰ παιδιὰ θά'λεγα πὼς παρουσιάζουν ἀληθινὲς ἐκπλήξεις.

Εἶν' ἀλήθεια πὼς δὲν πρέπει νὰ μιλῶ σὲ λεπτομέρειες καὶ ν' ἀναλύσω ἕνα ἕνα τὰ παιδιὰ. Γιατί, ὅπως καὶ νᾶχει τὸ πρᾶμα, εἶναι τὰ πρῶτα βήματά τοὺς καὶ κανεὶς πρέπει ν' ἀφήνει τὰ παιδιὰ νὰ ἐξελιχθοῦν μόνον τοὺς, ὅπως ἀπαράλλαχτα τὸ θέλει κι ὁ δάσκαλός τοὺς. Κ' εἶναι πράγματι ἀξία κάθε ἐπαίνου. Μὰ χρειάζονται τὴν ἐνθάρρυνση καὶ τὴν τόνωση τοῦ καλλιτεχνικοῦ τοὺς παλμοῦ, γιὰ νὰ συνεχίσουν κεῖνο τὸ ὄραϊο π' ἄρχισαν. Μὰ πῶς; Ἀλλοίμονο, ἀφοῦ δὲ ζοῦν μέσα στὸ περιβάλλον ποὺ ξέρετε νὰ ἐχτιμᾶ τὴ δουλειά τοὺς. Κι ὅμως γι' αὐτὸ εἶναι ἀκόμα πλεονάζοντα τὴν ἀξίειά τοὺς, γιὰτὶ μπόρουν νὰ υπερνικήσουν τὶς συνθήκες ποὺ συναντοῦν χάρις στὴ διδασχὴ τοῦ καθηγητῆ τοὺς.

Κάποτες ὅμως, τούτῃ ἢ κίνησῃ, ἐμένα προσωπικὰ μὲ κάνει ν' ἀγανακτῶ, καὶ νὰ λέω πὼς δὲν πρέπει νὰ γίγεται σ' ἕνα κοινὸ ποῦ δὲν ξαίρει ν' ἀνναποκρίνεται στὸ ὄραϊο, στὸ ἀνώτερον, παρὰ μόνον ἔχει ἀπαίτηση νὰ ζητᾶ κάτι, γιὰ νᾶρχεται ὅσοτερον νὰ μὴ τὸ ὑποστηρίξει. Ἔτσι γίνεται δυστυχῶς γιὰ κάθε ἔκθεσις, κάθε καλλιτεχνικὴ καὶ πνευματικὴ ἀκόμα δουλειὰ στὸν τόπον μας. Δυστυχῶς αὕτη εἶναι ἡ στεγνὴ πραγματικότης. Ἄν πῶ πὼς μόνον 128 ἐπισκέπτες εἶχε ἡ φετεινὴ ἔκθεσις στὶς 7 μέρες ποῦ τιν ἀνοιχτή, ὅλοι θὰ διαφωνήσουμε καὶ θὰ σχίσουμε τὰ «ἱμάτια μας», κι ὅμως φαίνεται καθαρὰ ἀπ' τὸ βιβλίον ἐπισκεπτῶν.

Παρ' ὅλα αὐτὰ ἡ εὐσυνειδησία, ἡ εὐλιχρύνεια, τὸ ἐνδιαφέρον, ὁ ἐνθουσιασμὸς, τὰ δυνατὰ αἰσθήματα, τὸ πάθος κ' ἡ δίψα γιὰ τὴν τέχνη, ποὺ δημιουργήσαν, ὅπως κάθε χρόνον, τούτῃ τὴν ἔκθεσις, φαίνεται πὼς δὲν εἶναι πράγματα ποὺ τόσο εὐκόλα μειώνονται γιὰτὶ δὲ βρίσκουν τὴν πρεπούμενη ἀπήχηση στὸ κοινόν.

Μὰ δὲ μπορῶ, παρὰ νὰ πῶ δυὸ λόγια, γιὰ λίγα παιδιὰ ποὺ ξεχωρίζουν.

Ὁ Μ. Μαχλοζαρίδης μὲ τὴ δουλειά τοῦ μᾶς ἀποδεικνύει περίτρανα πὼς οἱ τεχνοτροπίες εἶναι βγαλμένες ἀπὸ τὸ ἐνστικτικὸν καὶ τὴν ἰδιοσυγκρασίαν τοῦ ἀτόμου. Ὁ Χρ. Ἰωαννίδης δείχνει μιὰ λεπτότητα ψυχῆς, τόλμη μεγάλη καὶ μιὰ γυναικεία δυνατή, πολὺ δυνατὴ εὐαισθησία νὰ τὴν πλημμυρίσει. Ὁ Ἄκης Πετροῦς κοιτάζει τὰ πράγματα μὲ περισσότερο φῶς καὶ χροῖμα. Ὁ Δῶρος Πιερίδης ἔχει κάτι τὸ ἀδρό στὴ δουλειά τοῦ. Στὴν Παναγίδου ὅμως προσωπικότης εἶναι τὸ

αύστηρό, τὸ ὀρθόδοξο θάλεγα σκέδιο. Οἱ ἀδελφοὶ Μάριος καὶ Ρογήριος Λοῦζίδης ἔχουν μιὰ καλὴ ἐξέλιξη καὶ ξέρουν νὰ μὴ ἀφήνουν προπαντὸς νὰ περάσουν οἱ πολλὰ πλὴς τους καλλιτεχνικὲς συγκινήσεις δίχως νὰ ἐκδηλωθοῦν. Ἡ Νέδη Μιχαηλίδη κι' ἡ Ἀγνή Κωσταντινίδη στὰ τοπεία τους ἔχουν μιὰ ἀναλογία στὴν παράλληλη πορεία τῆς δουλειᾶς τους, ἡ δευτέρα ὅμως φαίνεται νάβαι καμωμένη γιὰ κάτι πρὸ αὐστηρὸ σὶδ σκέδιο. Τῆς Αἴγλης Νικολαΐδῃ οἱ πατατοτυπίες τῆς εἶναι βγαλμένες ἀπὸ ἓνα λεπτὸ συκρατημένο αἶσθημα, μιὰ δυνατὴ αἰσθησι, χρῶμα κι' ἄρμονία. Ὁ Θ. Φωτιάδης στὶς δυὸ του χωριατοπούλες ἀπὸ γύψο ἔχει πολλὰς ἀρετὲς. Τὶς ἀκουαρέλλες του μιὰ ἀπλότητα καὶ ἀφέλεια τὶς λούζει. Οἱ ἀρχιτεχνοτικὲς δουλειὲς τοῦ Ν. Διαμαντῆ κι' ἄλλων πού γιὰ πρώτη φορὰ ἐκδέχονται, εἶν' ἀρκετὰ καλὲς. Μὰ κι' ὅλα τ' ἄλλα παιδιὰ πού δὲν τὰ ἀναφέρω, ἔχουν τὸ δικό τους τρόπο πού ἐκφράζονται, ἔχουν τὴ μεγάλη ἀρετὴ πού λέγεται προσωπικότητα.

Μὰ κείνο π' ἀπομένει εἶναι πῶς τὸ κοινὸ ἔχει ὑποχρέωση κι' ἱερὸ καθήκο μπροστὰ στὰ νέα βλαστάρια, κι' ἀκόμα, πρέπει ν' ἀναγνωρίσει πῶς οἱ ἐκθέσεις τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου δὲν εἶναι οἱ συνηθισμένες σχολικὲς ἐκθέσεις, καὶ νὰ ντιληφθῇ τὴ μεγάλη σημασία πού χουν στὸν τόπο μας, σήμερα προπαντὸς ποῦναι οἱ μοναδικὲς καλλιτεχνικὲς ἐκδηλώσεις. Μὰ γιαντὰ ὅλα τὸ κοινὸ πρέπει ἀπαραίτητα νὰ μάθει νὰ βλέπει.

ΜΙΚΗΣ Α. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Στὶς 7 Ἰουλῆ ὁ μουσικὸς σύλλογος «Μότσαρτ» ἔβωσε τὴν ἑπίσημη συναυλία του μὲ ἔργα τοῦ Haydn, Mozart, Gluck, Moussorsky, Grieg, Schubert καὶ Beethoven. Ἡ συναυλία σημεῖωσε μιὰν ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχία ἀπὸ κάθε ἀποψη, κι αὐτὸ ὀφείλεται προπάντων στὴ λαμπρὴ καλλιτεχνικὴ διεύθυνση τοῦ μαστροῦ κ. Γιάγκου Μιχαηλίδῃ, ἀλλὰ καὶ στὴ συστηματικὴ ἐργασία τῶν ἐτελεστῶν κάτω ἀπὸ τὴ φωτισμένη καθοδήγηση τοῦ μαστροῦ. Ἐξαιρετικὴ παρουσιάστηκε ἡ ἐξέλιξη τῆς δ. Ἡρας Κρανεϊδιῶτη. — Ὅλα τὰ κομμάτια ἐχτελεστήκανε μὲ λεπτὸ αἰσθησι καὶ τεχνικὴ δεξιότητα. Ἀλλὰ τὸ ἐπιστέγασμα τῆς ὅλης συναυλίας ἦταν ἡ ἀριστουρμητικὴ ἐχτέλεση ἑνὸς ὀσκόλου ἔργου, τοῦ «Benedictus qui venit in nomine Domini» τοῦ Beethoven, πού γιὰ πρώτη φορὰ παίχτηκε στὴν Κύπρου. Ἡ συναυλία τοῦ «Mozart» στάθηκε τὸ σημαντικότερο μουσικὸ γεγονόςς στὴν Κύπρου. Ἄς ἐλπίσουμε πὼς θὰ πυκνώσει τὴν ἐργασία του.

— Κατὰ τὸν Ἰούλιον παρουσιάστηκε ἀπὸ τοὺς ἑρασιτέχνες τῶν Συναρχιῶν Ἀμμοχώστου καὶ Λευκωσίας τὸ θεατρικὸ ἔργο «Ἀντάρτες» τοῦ Μάνθου Κέστη, ἑνὸς νέου ζωγράφου καὶ λογοτέχνη πού ὑπηρετεῖ τώρα, ἀφοῦ ἔφυγε ἀπὸ τὰ Βουρὰ τῆς Ἑλλάδας, στὶς ἑλληνικὲς δυνάμεις τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ἡ παράστασι τοῦ ζωντανοῦ καὶ δυνατοῦ αὐτοῦ ἔργου στὴ Λευκωσία ἦταν ἀριετα καλὴ.

— Πολλὸ ἐνδιαφέρουσα ἦταν ἡ ἐκθεσι Ζωγραφικῆς καὶ Χειροτεχνίας τῶν μαθητῶν καὶ μαθητριῶν τοῦ Παγκυπρίου Γυμνασίου. Εἰδικῶς γι αὐτὴ δημοσιεύουμε κριτικὴν πρὸ πάνω. — Ἀπὸ τὶς 2 Αὐγούστου ἀρχισε νὰ κυκλοφορεῖ ἡ νέα διεβδομαθιαία ἐφημερίδα «Πύρρος», μὲ ὑπευθυνο τὸν κ. Ζ. Χρ. Σῶζο, πού θὰ εἶναι ὄργανο τῶν ὀγῶν ἑθνικῶν καὶ κοινωνικῶν μας ἀρχῶν. Εὐχόμεστε καλὴ καὶ γόνιμη σταδιοδρομία.

— Πραγματικὸς ἐκδοτικὸς ὄργανισμὸς παρουσιάζεται τώρα στὴν Ἀγγλία, πού δεῖχνει πὼς οὔτε ὁ πόλεμος δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀνικῶσει τὴ μεγάλη πνευματικὴ ἐξέλιξη πού ἐμφανίστηκε στὰ τελευταία χρόνια. Κάθε εἶδους βιβλία, σύγχρονα καὶ μὲ σύγχρονες ἀντιλήψεις, πού ἀσχολοῦνται μὲ τὰ σημερινὰ καὶ μελλοντικὰ προβλήματα τοῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ παλαιότερα, τῆς παγκόσμιας κλασικῆς φιλολογίας, ἐκίδονται καθε μέρα στὴν Ἀγγλία. Ἰδιαίτερη σημασία δίδεται καὶ πάλι στὴν κλασικὴ ἀρχαιότητα, τὴν παντοτεινὴν πηγὴ τοῦ φωτισμοῦ γιὰ τὴν ἐλευθερία, τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ὁμορφιά. Ἀναφέρουμε μερικὰ ἀπὸ τὰ τελευταία αὐτὰ ἔργα: W. Jaeger «Paideia: The Ideals of Greek Culture» σὲ τρεῖς τόμοις, V. Ehrenberg «The people of Aristophanes», C. M. Bowra «Sophoclean Tragedy», F. Earp «The style of Sophocles», W. Knox «Some Hellenistic Elements in Primitive Christianity», R. Livingstone «Thucydides: a History of the Peloponnesian War», Glyn E. Daniel «Three ages. An Essay on Archaeological Method», G. L. Dickinson «The Greek view of life», τοῦ ἴδιου «Plato and his Dialogues», J. Huxley, G. Murray καὶ I. Oldham «Humanism», C. Robinson «A History of Greece», τοῦ ἴδιου «A History of Rome», H. Grosse—Hodge «Roman Panorama: A Background to Latin», A. Farquharson «The Meditations of the Emperor Marcus Antoninus», καὶ ἄλλα.

—Στη Νέα Υόρκη της Αμερικής παίζεται τώρα με εξαιρετική επιτυχία η όπερέτα «Η Έλενη πάει στην Τροία», ξαναζωηνάμενη της «Ωραίας Ελένης» του Όφφενπαχ, με μουσική βέλγικη του μουσουργού αυτού. Είναι μια φάρσα της άρπαγης της Έλενης, αλλά συγχρονισμένη κατά τρόπο Αμερικανικό.

—Για πρώτη φορά μεταφράστηκε στη νέα Ρωσική γλώσσα ολόκληρος ο Όμηρος από το σοφό καθηγητή Βικέντι Βερεσάγιεφ. Οι κλασικές σπουδές καλλιεργούνται τώρα πάρα πολύ στη Σοβιετική Ένωση, γιατί νιώθει σωστά τα μεγάλα πλεονεκτήματα που θα έχει από τάν άρχαιο κόσμο. Πρόπεροι, στις πιο κρίσιμες μέρες της πολιτοκρίας του Λένινγκραντ, το Πανεπιστήμιο της πόλης αυτής συνέχισε τα μαθήματα των άρχαιων Ελλήνων και ιδιαίτερα των «Περσών» του Αισχύλου.

—Ήφαμε τις εφημερίδες *Έλευθερία*, *Ανεξάρτητος*, *Κυπριακός Τύπος*, *Φωνή της Κύπρου*, *Πάφος*, *Νέα Πολιτική* *Επιθεώρησις*, *Χρόνος*, *Παρατηρητής* και τα περιοδικά *Psychologist*, *Portugal*, *Διεθνής* *Οδοντιατρική*, *Φλόγα* και *Σλίθα*, και τη μαθητική έκδοση *Νεανικές Πνοές*.

—Από τις εφημερίδες, περιοδικά και βιβλία που *εκδόθηκαν* στην Κύπρο αναγγέλλουμε όσα στέλλονται στο γραφείο μας, στη διεύθυνση: *Κυπριακά Γράμματα*, 19 Ούζουνιάν, Λευκωσία.

—Το *έπόμενο τεύχος*, *αναμνηστικό για την πρι δέκα χρόνια εμφάνισι των «Κυπριακών Γραμμάτων»*, *ελπίζουμε να το βγάλουμε σε πολύ μεγαλύτερο αριθμό σελίδων αν εξασφαλίσουμε χάρτη. Θα εκδοθεί σε λιγότερα τεύχη και θα πουλιέται σε μεγαλύτερη τιμή. Θα κυκλοφορήσει στις άρχες του Οχτώβρη. Οι συνδρομητές δεν θα έχουν καμιά ειδική επιβάρυνση γι αυτό.*

BIBLIA

Παντελή Γ. Μπίστη: *Ηχώ από το Λονδίνο*. Κύπρος 1944. σ. 94/5/.

Ανδρέα Μαϊστράλη: *Τα γεγονότα της προπολεμικής δεκαετίας 1928—1938 και ο Β' παγκόσμιος πόλεμος*. Λευκωσία (1944) σ. 59.

E. Ph. Oppenheim: *Le millionnaire timide*, Roman. Traduit par I. Toulouse. The Commodore Press, Londres. pp. 176.

Ed. Leen: *What is education?*, Burns Oates, London 1943, pp. 251.

Donald Brook: *Writers' Gallery*. Rockliff, London 1944, pp. 168, 10/6.

G. Loukumski: *The face of Russia*. Hutchinson, London, pp. 108, 12/6.

Δημ. Δημητριάδη: *Ψυχές στον πόλεμο*. Δράμα σε τρία μέρη. Έκδοσις Γενικού Πρακτορείου Τύπου, Λευκωσία 1944. σ. 63. 3/4 1/2.

N. Σ. Βραχίμη: *Ο Άγνωστος Νουβέλλυ*. Έκδοσις Διεθνούς Βιβλιο-

πωλείου και Πρακτορείου Τύπου 1944. σ. 60. 2/-.

G. B. Pusey: *Yours? Mine? Ours!* Nicosia, 1944, pp. 36. 1/-.

Ξενοφ. Π. Φαρμακίδου: *Κύπρια λαογραφικά σπουδάσματα*. Λευκωσία, 1944. σ. 120. 5/.

L. Venturi: *Paul Cézanne Water Colours*. With 32 illustrations. Bruno Cassirer, Oxford, pp. 52. 8/6.

Γιώργη Χειμαρίδη: *«Merde!» Τραγούδια*. Λευκωσία 1944. σ. 22, 2/-.

The Truth about Greece. Published by the Greek Unity Committee. London, 1944, pp. 20. 6d.

A. Tolstoy, M. Sholokhov, etc.: *We carry on*. Tales of war. Foreign Languages Publishing House. Moscow, 1942. pp. 172.

P. Yudin: *Soviet Culture* Moscow, 1943. pp. 36.

Vassili Grossman: *The people immortal*. Transl. by El. Donnelly. Moscow, 1943, pp. 136.

Enr. Harris: *El Greco*. The Purification of the Temple. With 23 ill. London (1944) pp. 24. 4/6.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Μ. Μ. Λευκωσία. Τα πεντασούλλαβα σεντέτα σας μπορεί να είναι τεχνικά, αλλά είναι φανερά η περιτέχηση, που τα κάνει ψυχρά. Προτιμούμε άλλη σας εργασία πιο *έλευθερη*.—κ. Φρ. Π. Λευκωσία. Τόσο το ποιήμα όσο και το πεζογράφοδο σας είναι άτεχνα και άδύνατα. Χρειάζεται να καταβάλετε πολλούς κόπους για να υπερνικήσετε τις τεχνικές δυσκολίες. Διαβάστε καλή νεοελληνική λογοτεχνία, γράψετε και *οχιζετε*, *εφαρμόζοντας* *αίσθητη* *αυτοκριτική*. *Άμα* *νομίζετε* *πώς* *κάτι* *πετύχατε*, *στέλνετέ* *μας* *το* *να* *σας* *παρακολουθούμε*.—Π. Λ. Γ. Α. Αθήν. *Ευχαριστηθήκαμε* *π* *το* *γράμμα* *και* *το* *ποιήμα* *σας*. *Είχαμε* *τόσο* *καιρό* *να* *μάθουμε* *νέα* *σας*. *Θά* *ευχαριστηθούμε* *να* *μας* *στελετε* *και* *άλλα* *σας* *ποιήματα*, *δχι* *μόνα* *και* *το* *ΐδιου* *περιοχομένου*, *άλλα* *και* *λυρικά* *ή* *ηθογραφικά*, *που* *ταιριάξουν* *περισσότερο* *μ* *την* *τεχνική* *και* *τη* *γλώσσα* *σας*. *Έτσι* *θα* *μπορέσουμε* *να* *κάνουμε* *καλή* *έπιλογή* *για* *το* *έπ* *όμενο* *ανάμνηστικό* *τεύχος*.—κ. Φ. Χ. Βαρώσι. *Το* *διηγημά* *σας* *«Θύμης...»* *είναι* *πολύ* *φτωχό* *και* *κοινό* *σε* *περιοχομένο* *και* *πολύ* *άτεχνο* *στην* *έχτελεση*. *Περιμένουμε* *π* *α* *πολύ* *καλύτερα* *πράματα* *από* *σας*.—κ. Θέμη Ρώση, Λευκωσία. *Θά* *ευχαριστηθούμε* *πολύ* *να* *περάσετε* *καμιά* *μέρα* *από* *το* *γραφείο* *μας* *να* *σας* *γνωρίσουμε*. *Ξανακοιτάζοντας* *τις* *μέρες* *αυτές* *την* *παλιά* *σας* *εργασία* *που* *μας* *στελετε*, *πολύ* *τόσο* *καλή* *έξελιξη* *προσείωνε*, *αναρωτιόμαστε* *ποιές* *νέες* *προσπάθειες* *δοκιμάζετε* *τώρα*. *Θά* *ευχαριστηθούμε* *πολύ* *αν* *φέρετε* *μαζί* *σας* *τη* *νέωτερη* *εργασία* *σας*.—κ. Μ. Μ. Δ. Λεμεσό. *Τά* *στιχογραφήματα* *σας* *είναι* *κακότεχνα* *και* *αντιαισθητικά* *κατασκευάσματα*, *και* *μόνο* *στην* *παιδικά* *πρωτόλεια* *λογαριάζονται*. *Άν* *είσατε* *παιδί* *(όπως* *υποψιαζόμαστε)* *το* *καλύτερο* *που* *έχετε* *να* *κάνατε* *είναι* *να* *άφήσετε* *την* *ποίησή* *και* *να* *έπιδοθήτε* *στην* *εκάμηση* *της* *έπιστολογραφίας*, *όπου* *έπισης* *υστερείτε*, *δυστυχώς*, *πολύ*. *Άν* *και* *νένας* *δεν* *ξάφρει* *να* *γράψει* *ποιήματα*, *δεν* *είναι* *και* *θανάσιμο* *μειονέκτημα*, *όμως* *έπιστολές* *πρέπει* *καθόλου* *να* *ξάφρει*, *παιδικά* *μου*, *να* *γράφει*.

Υπεύθυνος Ιδιοκτήτης Ν. Ι. Κρανιδιώτης—Κερύνια.